

A

(in) articulo mortis	op het moment van sterven
(in) doloribus partus	in barensweeën
(in) domino obiit	is gestorven in de heer
A	anno
A dato	van de dag af
a desseïn	naar een ontwerp
a dorso	op de rugzijde
a iudice ex officio supplicans	aan de rechter op grond van diens ambt verzoekende
a lapide	door een steen
a lapide	van der Steen
a me pastore baptizatus	door mij pastoor gedoopt
a me pastore baptizatus	door mij pastoor gedoopt
a nativitate	sinds de geboorte
a priori	van te voren
a, ab	van, van..af
a, ab	naam tussen voegsel: van of van der
A.C	anno Christi
A.D.	anno Domini
a.f.	alia fine
a.l.	alio latere
a.l.m.	artium liberalium magister
a.m.	ante meridiem
a.r.d.	admodum reverendus dominus
a.u.s.	actum ut supra
ab hoc die	van deze dag af
ab hoc mense	van deze maand af
ab infantia	vanaf zijn kinderjaren
ab instantie absolvere	van het ten laste gelegde vrijspraken
ab intestato	zonder testament, bij versterf
ab obstetrice baptisatus est	is gedoopt door de vroedvrouw
abamita	zuster van de betovergrootvader, zuster van de overgrootvader, zuster van de
grootvader	
abavia	betovergrootmoeder, voormoeder
abavunculus	broer van de betovergrootmoeder, broer van de overgrootmoeder, broer van
de grootmoeder	
abavus	betovergrootvader, voorondervoorvader
abba(s)	abt
abbatia	abdis, overste van een vrouwenklooster
abbatiael cachet	(Lat. abba) abtszegel
abbatiola	kleine abdij
abbatis	van de abt
abbatissa	abdis, overste van een vrouwenklooster
abenarius faber	ketelmaker, ketelslager, ketelsmid, ketellapper, blikslager
abierunt	zij zijn vertrokken
abiit	is vertrokken
ablutus	gezuiverd, gewassen (bijv. door het doopsel)
abmatertera	zuster van de betovergrootmoeder
abnepos	zoon van de achterkleinzoon
abnepotes	afstammelingen, nakomelingen
abneptis	dochter van de achterkleinzoon
abnurus	vrouw van de achterkleinzoon
abortivus	te vroeg geboren kinde, miskraam

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

abpatruus	broer van de betovergrootvader
abreptus	weggenomen
abrogatio	intrekking, afschaffing, opheffing der wet
absente	in afwezigheid van
absente corpore	lijkdienst zonder lijk
absente corpus	lijkdienst zonder lijk
absoluta et extrema unctio munitus	voorzien van absolutie en Laatste Oliesel
absoluta et extrema unctio munitus	voorzien van absolutie en laatste Oliesel
absoluta munitus	de absolutie verkregen hebbende
absolutio	absolutie
absolutio pura	algehele vrijspraak
absolvere	vrijspraken
absque	zonder
absque dubio	zonder twijfel
abusive	ten onrechte
ac	en
acatholica	niet katholieke vrouw
acatholicus	niet katholieke man
acatholicus (vrw.-a)	niet katholiek
accepit	heeft aangenomen
accepto necessitatis baptismo ab obstetrice	na het ontvangen van de nooddoop door de vroedvrouw
acceptus	ontvangen hebben
accipere	aanvaarden
accisor	inner van de belastingen (veelal accijs-verbruiksbelasting)
accorderen	(Lat. accordare) overeenkomen, een overeenkomst sluiten, overeenstemmen
accusant	(Lat. accusare) de procespartij die haar tegenpartij van contumacie (verstek)
beschuldigt	
accusare	(van contumacie) beschuldigen
acicularius	steenhouwer, steenkapper
acquirere	in bezit krijgen, zich eigen maken, verkrijgen
acta	handelingen
actie	(Lat. actio) recht tot het instellen van een vordering, voortkomende uit
eigendom of een ander zakelijk recht of uit een verbintenis	
actionarius	handelaar, koopman, venter, winkelier
actis bannis	na de huwelijksafkondigingen, roepen, bannen
actuaris	functionaris die een openbare veiling houdt
actuarius	bedrijfsleider, overheidsklerk, griffier
actum	akte, behandeld (op een bepaalde datum), geschied, gedaan
actum	geschied, gedaan
actum approbationis	akte van goedkeuring
actum consentionis	akte van toestemming
actum et subsignatum	akte van ondertekening, behandeld en ondertekend
actum in communiforma	akte in de gewone vorm
actum in judico	verhandeld, geschied voor het gerechtshof
actum informa	formeel geschrift
actum infra	onder de akte
actum ut supra	datum als voorgaande, akte als boven
acuciator	slijper
acufex	naaldenmaker
acuminator	slijper
acupictor	borduurden, zijdeborduurder, zijdeweaver
ad	naar, tot, bij
ad aeternitatem transiit (abiit)	ging naar de eeuwigheid
ad definitivam usque	tot aan het eindvonnis
ad domum	aan huis (bij een gerechtelijke aanzegging of dagvaarding)

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

ad finem litis	tot het eind van het proces
ad hoc	tot dit (doel)
ad hunc actum requisitis	gevraagd voor het opmaken van deze akte, voor deze akte geroepen
ad hunc actum requisitis	gevraagd voor het opmaken van deze akte
ad instar, (ad) instar	gelijkend, even groot
ad libitum	naar welgevallen, naar goedvinden
ad limina	voor de bisschoppen voorgeschreven bezoek om de 3 a 10 jaar
ad litteram	letterlijk
ad matrimonium inscripti	ingeschreven voor het huwelijk
ad merum usum	voor zuiver gebruik
ad octo	tot over acht (dagen)
ad oculum	bij oge, met het oog, voor het oog
ad pactum	bij het verdrag
ad Patres	naar de Vaderen gegaan, naar het dodenrijk gegaan
ad perpetuam memoriam	ter eeuwige nagedachtenis
ad primam	op de eerstvolgende (rechtstag)
ad solemnizationem huius actus requisitis	gevraagd voor het opmaken van deze akte
ad tempus	tijdelijk
ad tempus vitae	levenslang
ad triduum	tot over drie dagen
ad ulteriora	verder gaan met de procesvoering
ad usum	volgens gebruik
ad valorem	berekend naar de waarde, overeenkomstig de waarde
ad verbum	woordelijk, woord voor woord
ad vitam	levenslang, op het leven (bijv. bij rente)
ad vocem	bij het woord opzoeken, bij het woord te vinden
ad vota secunda	bij, tot de tweede belofte (nl. het huwelijk)
adamita	zuster van de betovergrootvader
adavunculus	broer van de betovergrootmoeder
adcensus	belasting op verbruiksgoederen
adde	tel op, voeg toe
additionaal	(Lat. addere) toegevoegd
adiudicare	toewijzing bij openbare verkoop, aanbesteding, toekenning
admatertera	zuster van de betovergrootmoeder
administratis sacramentis	na het toedienen der sacramenten
administratus	bediend
admittere	toegeven, toelaten
admodum	zeer
admodum reverendus	zeer eerwaarde
adnepos	zoon van een achter-achterkleinkind
adneptis	dochter van een achter-achterkleinkind
adolescens	ongetrouwde jongeling/jonge dochter (tussen 15 en 30 jaar)
adolescentula	jong meisje, maagd
adolescentulo	voor het jongetje
adolescentulus	jongetje, knaapje
adoptivus	door adoptie tot stand gebracht
adpatruus	broer van de betovergrootvader
adpendere	toebehoren
adscriptus glebae	lijfeygene, bij de grond gerekend (Lat. gleba aardkluit, grond)
adsistent	helper, politie, diender
adstitit	was aanwezig
adulescens,	zie adolescens
adulescentula,	jong meisje, maagd
adulescentulo,	voor het jongetje
adulescentulus,	jongetje, knaapje

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

adulta virgo	volwassen jong meisje
adulter	overspelig
adulterio natus	uit overspel geboren
adulterium	echtbreuk
adultus (vrw. -a)	opgroeiend, bijna volwassen
adumbrator	tekenaar, silhouettist
adventivus	bruidsschat (gegeven door een ander dan de vader)
advocatus	advocaat
aedilis	kerkmeester
aedituus	koster, kloklouder, godsdienstonderwijzer, beheerder van het kerkelijk
vermogen	
aegritavit	was ziek
aegritudine quadam	door een of andere ziekte
aegrota per ... dies	na een ziekte van ... dagen
aegrotavit	was ziek
aegrotus (vrw. -a)	ziek
aegrum	ziek, zwak
aequali gradu	in gelijke graad (van bloed- of aanverwantschap)
aequalis	gelijk
aerarius	kopersmid, schatmeester, financieel beheerder
aestimatio	schatting
aet.	aetatis
aetas	leeftijd
aetatis	oud, in de leeftijd van
aetatis (suae)	in de leeftijd van ...
aetatis annorum	in de leeftijd van jaren
aetatis dierum	in de leeftijd van dagen
aetatis hebdomadarum	in de leeftijd van weken
aetatis horarum	in de leeftijd van uren
aetatis mensium	in de leeftijd van maanden
aetatis provectae	op gevorderde leeftijd
aetatis septimanarum	in de leeftijd van weken
aetatis suae	op de leeftijd van
aetatis venia	wettelijke meerderjarigverklaring handlichting)
aeternum	voor eeuwig, eeuwigheid
affidati	verloofden
affinis	door huwelijk verwant; huwelijk met de kinderloze Weduwe van iemands broer, zwager, aanverwant, aangehuwd, verzwagerd
affinis	
affinitaiis	van de zwagerschap
affinitas	aanverwantschap
affinitis	aanverwantschap, zwagerschap
ager	veld, akker
ager novalis	braakland, omgeploegd land dat men onbebouwd laat liggen
Ager Sancti Stephani	Stevensweert
agere	doen, handelen
agere porcos	de varkens hoeden
agicessatio	braakligging
agnatio	bloedverwantschap van vaderszijde
agnatus	bloedverwant van vaderskant
agnitio	erkenning (van een onwettig kind)
agnomen	bijnaam
agrarius	landbouwer, boer
agrestis	landbouwer, boer
agricola	landbouwer, boer

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

agricolae	boeren
agricultor	landbouwer, boer
agricultura	akkerbouw, landhuishoudkunde
agnus	(Grieks) man zonder vrouw
albis in (sepultus)	in het wit (begraven)
alegenus	(Grieks) geboren in den vreemde
alia fine	aan het andere einde
alias ...	anders genoemd, anders geheten, anders gezegd
alias N	alias naam
alibi	elders
aliegenus (vrw. -a)	geboren in den vreemde
alienigenus	buitenlands
alienigenus	buitenlander
alienum corpus	vreemd element
alii ... alii	sommigen ... anderen
alio latere	aan de andere zijde
aliquis (vrw. aliqua)	iemand, een of andere
aliquot	enige
aliunde	van elders
alius	ander
allegatus est pro patre	aangewezen is als vader
allodium	eigendom, eigen bezit (zonder enige leenplicht)
alpha et omega	van a tot z, van het begin tot het einde
altare	altaar
alter	een andere
alter	andere, tweede
altera	(vrw. enkelvoud en onz. meervoud) andere
altera die	de dag daarna, de andere dag
alumna	pleegdochter
alumnus	pleegzoon, leerling, discipel, beursstudent
alutarius	bereider van zacht leer, leerlooier, lerenschoenenmaker
ama	aam (oude wijnmaat)
amatinus	tanteskind van vaderszijde, kind van vaderszuster, volle neef/nicht
ambo	beiden
ambo hic nati	beiden hier geboren
ambo parochiani	beiden van deze parochie
amens	krankzinnig
amica	vriendin, verwant, vertrouwd
amicitia	vriendschap, (bloed)verwantschap, gilde
amicus	vriend, verwant, vertrouwd
amita	(aangetrouwde) tante van vaderszijde
amita magna	groottante van vaderszijde
amita major	zuster van de overgroot ouders
amita maxima	zuster van de betovergrootouders
amitina	tantesdochter van vaderszijde
amitini	tanteskinderen van vaderszijde
amitinus	tanteszoon van vaderszijde
amitinus magnus	kleinzoon van de zuster van de grootvader
ampl	amplissimus
amplissimus (vrw. -a)	hoog aanzienlijk, hooggeerd
ampullarius	flessenmaker, flessenblazer
an	of
ancilla	dienstmaagd, dienstmeisje, jonge vrouw
ancilla nutriens	voedster, zoogster
anilitas	ouderdom, hoge leeftijd (van vrouwen gezegd)

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

animam sud creatori reddidit	gaf zijn ziel terug aan zijn Schepper
ann	jaar/jaren (afk.)
annalis	een jaar oud, jaarlijks
annexis	met bijbehoren
anniculus	een jaar oud
anniversarium	(ver)jaardag, jaargetijde Jaarlijkse herdenking van een overledene)
anniversarium	verjaardag, jaargetijde
anno	in het jaar
anno aetatis suae 12	in het 12e jaar van zijn leven, 12 jaren oud
anno Christi	in het jaar Christus
anno Domini	in het jaar van de Heer
anno elapso	in het voorafgaande jaar
anno eodem ut supra	in het zelfde jaar als boven
anno et die ut supra	jaar en dag als boven
anno passato	in het voorafgaande jaar
annonarius	graanhandelaar, korenhandelaar
annorum	in de leeftijd
annuatim	jaarlijks
annum	jaar (als lijdend voorwerp)
annum sequentum	volgend jaar
Annuntiatio	Maria Boodschap, 25 maart
annus	jaar
anonimus (vr. Anonima)	naamloos
ante	voor (van tijd of plaats), vroeger
ante diem pridie	eergisteren
ante interlocutoir,	zie ante interlocutoriam sententiam
ante interlocutoriam sententiam	de fase van de procedure voor het tussenvonniss, waarbij aan beide partijen nader bewijs van hun stellingen wordt opgelegd. N.B. Door dit speciale tussenvonniss wordt de procesgang in tweeën verdeeld, waardoor men spreekt van het proces ante interlocutoriam
ante meridiem	voor de middag
antea	vroeger, te voren
antecessor	voorganger, vooronder, voorzaat, voorvader
antedictus	voornoemde
antenatus	stiefzoon (waarvan de vader overleden is)
antesignanus	sergeant-majoor, opperwachtmeester
anticipatie	(<Lat. anticipere) het vooruitlopen op iets
antiqui	voorouders, voorvaderen
antiquus	zeer oud
anus	oude vrouw
anus antiqua	oude vrouw
anus vetula	oude vrouw
apiarius	imker, bijenhouder
apoplexia	beroerte
appartinentiis	met toebehoren
appelleren	(<Lat. appellare) in beroep gaan
appoin(c)tement	(<Lat. adponere) beschikking op een verzoek, vaak in de kantlijn gesteld
appoin(c)teren	(<Lat. adponere) beschikken, beslissen
appaehendere	in hechtenis nemen
appaehensio	in hechtenisneming
approbare	goedkeuren
approbatio	goedkeuring
approbatione	met goedkeuring
apricator	bleker
aprilis	april

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

apud	bij, voor
apud acta	bij volmacht
aqua	water
aquarius	bronmeester, opzichter over fonteinen en waterwerken, waterdrager
aquensis	van Aken
aquisgranum	Aken
arator	akkerman, landbouwer, ploeger
arbalista	slingeraar, slingerschutter
arbitrale correctie	(<Lat. arbiter) straf waarvan de maat aan de rechter wordt overgelaten
arborator	boomkweker
archiater	arts, eerste geneesheer (in ziekenhuizen), officier van gezondheid, ook deken van de medische faculteit
archidiaconus	aartsdiaken
archiepiscopus	aartsbisschop
arcularius	schrijnwerker, meubelmaker, boogmaker
area	hofstede, erf, binnenplaats, dorsvloer
argentarius	zilversmid, bankier, (geld)wisselaar
arma	wapens
armentarius	veedrijver, koeherder
armiductor	schermmeester, vechtmeester
armiger	gewapende, wapendrager, page, edelknaap, schildknaap
armis	onder de wapenen
aromatopola	specerijenkoopman, kruidenier, drogist, apotheker
arrest	(<Lat. adrestare) beslaglegging
arrestant	(<Lat. adrestare) degene die beslag laat leggen
arresteren	(<Lat. adrestare) ingevolge bevelschrift beslag leggen
art. lib - artes liberales	de vrije kunsten
articulen	(<Lat. articulus) punten waaruit de ingediende schriftelijke processtukken bestaan, vandaar ook benaming voor zulke puntsgewijs gestelde stukken op het ogenblik van het sterven
articulo mortis	op het ogenblik van het sterven
artifex	ambachtsman, handwerken
artista	artiest, handwerken, ambachtsman
artium liberalium magister	meester in de vrije kunsten (ongeveer gelijk te stellen met drs. in de letteren en wijsbegeerte)
ascendens	voorgaand, opgaand, opklimmend
Ascensio Domini	Hemelvaartsdag
assator	kok in een gaarkeuken, gaarkeukenhouder
asserens se nominari	die beweert te heten
asserere	bekennen, beweren
assertione matris (ex-)	volgens de verklaring van de moeder
asseruit	heeft bekend
assessor	bijzitter, lid van het grietenijgerecht
assignat	hij/zij wijst aan, wijst toe
assignatus	gevolmachtigde
assisia	onkosten die men betalen moet bij een openbare verkoping, belasting vooral op levensmiddelen, verterings- en gebruiksbelasting
Assumptio Mariae	Maria ten Hemelopneming, 15 augustus
astans	de aanwezige
astantibus	aan de aanwezigen
astare	aanwezig zijn (bijv. bij een doop)
astavia,	zie atavia
asthmate	door asthma
asthmaticus	asthmalijder
astrologus	sterrenkundige, sterrenwichelaar
atamita	zuster van de betoudovergrootvader

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

atavia	grootmoeder van de overgrootmoeder, bedoudovergrootmoeder
atavunculus	broer van de betoudovergrootmoeder
atavus	grootvader van de overgrootvader, betoudovergrootvader
atmatertera	zuster van de betoudovergrootmoeder
atnepos	kleinzoon van de achterkleinzoon
atneptis	kleindochter van de achterkleinzoon
atpatruus	broer van de betoudovergrootvader
atque	en
attestatie	(<Lat. attestatio) getuigenis, getuigenverklaring
attestatio de morte	verklaring van overlijden
attestatio de vita	bewijsschrift van leven, getuigenis, getuigschrift
attesteren	®, Lat. attestare) getuigen
attingens	bereikend (van een leeftijd)
aucellator	vogelaar, vogelvanger, valkenier
auctor delicti	hij die de misdaad begaan heeft
auctor generis	stamvader van een familie
auctor gentis	stamvader van een familie
augusti	van augustus
augustus	augustus
auj(f)ugere	vluchten
aurifaber	juwelier, goudsmid, zilver- smid
aurifex	goudsmid
aurifodinarius	goudgraver, putjes- schepper
auriga	voerman, wagenbestuurder, wagenknecht
autem	echter
avi	grootouders
avi pater	overgrootvader
avia	grootmoeder
avia materna	grootmoeder van moederszijde
avia paterna	grootmoeder van vaderszijde
avitus	voervaderlijk, van grootvader of van grootmoeder
avuncula	moederszus, tante van moederszijde, vrouw van moeders broer
avunculus	moedersbroer, oom van moederszijde, man van moeders zuster
avunculus magnus	oudoom, grootmoedersbroeder
avunculus major	overgrootmoeders broer
avunculus maximus	broer van de betovergrootmoeder
avus	grootvader, vooronder
avus maternus	grootvader van moederszijde
avus paternus	grootvader van vaderszijde

B

b.	baptisatus
B.L	benevole lector
B.M.	Beatae Memoriae
B.M.V.	Beatae Mariae Virginis
B.M.V.= beatae mariae virginis	van de H. Maagd Maria
Baccalaureus	houder van de laagste academische graad (student die zijn algemene academische opleiding afgesloten en de specialisatiecyclus aangevat heeft), ondermeester
baiulus	bode, bestellen, boodschapper, kruier, lastdrager
balli(v)us	opperrechter, landvoogd, grafelijk ambtenaar, hofmeester, baljuw, regent
balneator	badstoofhouder, scheerden, barbier, kapper
bannissement	(<Lat. bannimentum) verbanning
bannum	behorend tot de banne (gedwongen gebruik van een voorwerp an de landheer en waarvoor deze betaling eiste, bijv. dwangmolens, bannale oven)
bannus	huwelijksafkondiging
bap.	baptisatus
bapt.	baptisatus
baptisabatur	is gedoopt
baptisata	gedoopt (meisje)
baptisata est	zij is gedoopt
baptisati sunt	zij zijn gedoopt
baptisatus	gedoopt (jongen)
baptisatus a ministro haeretico	gedoopt door een ketters bedienaar
baptisatus a ministro haeretico	gedoopt door een ketterse bedienaar
baptisatus est	hij is gedoopt
baptisavi	ik heb gedoopt
baptisma	doop(sel)
baptismate necessitatis	door de nooddoop
baptismatis	van de doop
baptismum	doopsel
baptismum necessitatis	nooddoop
baptismus	doopsel
baptizatus,	zie baptisatus
baptizorum	van de gedoopten
barbaric(ar)ius	zijdewerker, zijdewever
barbarius	baardscheerder, kapper, barbier
barbetonsor	barbier, kapper
barbitonsor	baardscheerder, kapper, barbier
baro	(<Germaans) vrijheer, baron
Beatae Mariae Virginis	Heilige Maagd Maria
beatae memoriae	zaliger gedachtenis
bedellus	zie bidellus
beg(h)ina	begijntje
beggina	begijn
begraven sepultus in templo	in de kerk begraven
benedictio	zegen, huwelijksinzegening
benedicctio	inzegening
benefacere	schenken
beneficatus	priester die de inkomsten van een beneficie geniet, beneficiant
beneficatus, beneficiarius	priester die de inkomsten van een beneficie geniet
beneficiarius,	zie beneficatus
beneficie	(<Lat. beneficium) weldaad, voorrecht

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

beneficium	welddaad, voorrecht
beneficium abstinendi	recht der kinderen om de erfenis van hun vader te weigeren
beneficium discussionis	voorrecht de vordering te mogen betwisten
beneficium inventarii	voorrecht van boedelbeschrijving
benevole lector	welwillende lezer
bercarius	schaapherder
biblia sacra	heilige schrift
bibliopega	(<Grieks) boekbinder
bibliopola	(<Grieks) boekhandelaar, boekhouder
bidellus	gerechtsdienaar, beulsknecht, pedel
biduo	op de tweede dag
biduo	op de tweede dag
biennalis	twee jaar oud
biennis	twee jaar oud
bigami	van de bigamist
bigamus	twee maal gehuwd geweest
bimaritus	voor de tweede maal gehuwd
binati filii	tweeling
binubus	man die voor de tweede maal gehuwd is
bis milies	tweeduizendmaal
bis millesimus	tweeduizendste
bombarda	(geweer)schot
bombardicus	buksschieter, schutter, kolvenier
bombardus	buksmeester, kanonnier
bombicinator	zijdeweaver, zijdewerker, brocaatmaker
bona	goederen
bona hereditaria	erfgoederen, stamgoederen, stokgoederen
bona materna	de goederen van moederszijde
bona minorum	goederen die aan een minderjarige toebehoren
bos	os
botularius	worstmaker, worststopper, worsthandelaar
boves	ossen
brax(i)ator	brouwer
braxator	bierbrouwer
brevi	in het kort
brevis	kort
bubulc(ulari)us	koeherder, ossendrijver, ossenhoeder
buc(c)inator	hoornblazer, trompetblazer
burdonarius	lastdierendrijver
bursarius	beurzenmaker, tassenmaker, leerwerker, koffermaker, zadelmaker, kassier, penningmeester, ontvanger, bursaal, beursstudent
busti rapus	grafschender
buticularius	schenker

C

C S	consiliarius
c.	canonicus
c.a.	cum annexis
c.q.	casu quo
c.s.	cum sociis, cum suis
ca	circa
caecelanus	kapelaan
cachexia	groene ziekte, uittering
cacubarius	oventegelzetter
cadaver	Lijk
caduceator	heraut, onderhandelaar, stratenmaker, wagenmaker, bruggenbouwer
caecus	blind
caelator	plaatsnijder, graveerder,graveur, drijver
caelator ferarius	ijzersnijder, stempelsnijder
caelator gemmarum	edelsteensnijder
caelator monetarium	munstempelsnijder
caelator typorum	lettersnijder
caelebs	ongetrouwd, vrijgezel
caelibatus	ongehuwde staat
caelibis	van de ongehuwde man
caelum abiit (in)	is naar de hemel gegaan
caementarius	steenkapper, metselaar
calamus	fout
calcarius	spijkersmid, nagelsmid
calcearius	schoenmaker
calceolarius	schoenmaker
calcianius	schoenmaker
calciarius	schoenmaker
calciferrator	hoefsmid
calculus	legpenning, rekenpenning
calendae	eerste dag van de maand
calendis	op de eerste dag van de maand
calida febi	door een warme koorts
calida febris	door een warme koorts
califex	schoenmaker
caligarius	soldatenknecht, kousenmaker
caligator	laarzen, kousen-, broekenmaker
calis	zwerper
callifex	laarzenfabrikant
calumnia	laster, kwellerij, chicane
cambitor	wisselaar
camerarius	kamerling
campi custos	veldwachter
campi custos	veldwachter
campi pars	cijns betaald in de vorm van veldvruchten
can	canonicus
cancellarius	kanselier
candelarum artifex	kaarsenmaker, kaarsengieter
candidarius	bleker
Canisius	Huntjes
canonicus	kanunnik
cant.	cantor

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

cantatum	gezongen
cantor	zanger
cantrifusor	tinnegieter
capell.	capellanus
capellani	kapelannen, hulppriesters capellania
capellanus	kapelaan, hulppriester
capellula	kapelletje
capillamentarius	pruikenmaker
capitagium	hoofdelijke belasting, personele belasting, hoofdcijns
capitaneus	hoofd, kapitein
capitaneus equestris	ritmeester, cavaleriekapitein
caponator	herbergier
caput	hoofd
carbonarius	kolenbrander
carcanum	halsijzer voor misdadiger
carcer	kerker
cardinalis	kardinaal
caretarius	voerman
carmina ad cunas	wiegeliedjes
carnifex	scherprechter, beul, vilder, slager, vleeshouwer
carnificis	van de beul, van de slachter
carpentarius	timmerman, schrijnwerker, wagenmaker, rijtuigmaker
carruca	wagen, kar
carta	charter, oorkonde
cas	(<Frans) geval
casseren	(<Lat. carere) teniet doen
castellana	kasteelvrouw, burggravin
castellania	het gebied van een kasteelheer of burggraaf
castellanus	kasteelheer, burggraaf
castellum	burcht, kasteel
castigeren	(<Lat. castigare) kastijden, tuchtigen
castralis	woning van de kapelaan oorspronkelijk aan een kasteel verbonden
castrum	burcht, kasteel
catabolensis	vrachtrijder, wagenvoerder
catalogus	lijst, opsomming
catalogus confirmatorum	naamlijst van de gevormden
cataphractarius	kurassier, zwaar bewapend ridder
catarrhus	neusverkoudheid, darmontsteking
catholicus	katholiek
catoptricus	spiegelmaker, spiegelgieter
caupo	waard, herbergier, kastelein, wijntapper, brouwmeester
caupona	herberg, kroeg
causa	(recht)zaak, oorzaak, reden, bewijs
causa civilis	burgerlijke rechtszaak
causa criminalis	strafzaak
causa debiti	oorzaak van een (geld)schuld
causa mortis	doodsoorzaak
causa uxoris	uit hoofde van het huwelijk
causidicus	advocaat
cautie	(<Lat. cautio) waarborgsom
cautie pro litium expensis	waarborg voor de kosten van processen
cautio	borgtocht, waarborgsom
cavere	behoedzaam, voorzichtig zijn
cavere de rato	borgstellen voor een medestanders aandeel bij een veroordeling (vooral de man die tevens voor zijn vrouw borgstelt)

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

caveren	(<Lat. cavere) borgstellen,
cecus	zie caecus
cedere	overdragen
celebrare	plechtig vieren
celebratus	gevierd
celebravi	ik heb gevierd
celebs,	zie caelebs
celebs, coelebs	ongetrouwd
cellarium	kelder
cellarius	keuken- of keldermeester
cementarius	metselaar
cemeterio	op het kerkhof
cemeterium	kerkhof
cenotaphium	grafmonument ter ere van iemand wiens lijk daar niet aanwezig is
ensor librorum	boekenkeurder in de Rooms-Katholieke Kerk
censuarius	erfpachter
census	cijns, rijkdom
census hereditatis	erfpacht
centarius	honderdjarige
centenarius	honderdjarige
centesimo	op zijn honderdste, in het honderdste jaar
centesimus	honderdste
centie(n)s	honderdmaal
centum	honderd
centurio	ritmeester, kapitein, bevelhebber over honderd man
centurio equestris	ritmeester, cavaleriekapitein
cerarius	wasfabrikant
cerdo	handwerksman, leerlooier, schoenmaker, ongeschoolde
certum	zeker
cetera desunt	de rest ontbreekt
ceterus	andere
chartarius	papiermaker
chiliarcha	overste (over duizend man), kolonel
chirotheragijs	handschoenmaker
chirotherarius	handschoenmaker
chirurgicus	heermeester, chirurgijn (zijn maatschappelijke positie was lager dan de positie van de medicus)
chirurgus iuratus	gezworen chirurgijn
chirurgus,	zie chirurgicus
christiane	op christelijke wijze
chyrotecarius	handschoenmaker
ci.rca quartam nocturnam	vier uur 's nachts
cimiterium	kerkhof
cimiterium,	zie cemeterium
cinquarius	gordelmaker, gespenmaker
circa	ongeveer, omtrent
circa cinquam matutinam	vijf uur 's nachts
circa decimam antemeridianam	tien uur 's ochtends
circa decimam matutinam	tien uur 's ochtends
circa decimam vespertinam	tien uur 's avonds
circa duodecimam diumam	twaalf uur's middags
circa duodecimam meridianam	twaalf uur 's middags
circa duodecimam nocturnam	twaalf uur 's nachts
circa meridiem	twaalf uur 's middags
circa nonam matutinam	negen uur 's ochtends

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

circa nonam vespertinam	negen uur 's avonds
circa octavam matutinam	acht uur 's ochtends
circa octavam vespertinam	acht uur 's avonds
circa primam matutinam	een uur 's nachts
circa primam meridianam	een uur 's middags
circa primam nocturnam	een uur 's nachts
circa quartam promeridianam	vier uur's middags
circa quintam promeridianam	vijf uur's middags
circa quintam vespertinam	vijf uur 's middags
circa secundam matutinam	twee uur 's nachts
circa secundam nocturnam	twee uur 's nachts
circa secundam promeridianam	twee uur's middags
circa septimam matutinam	zeven uur 's ochtends
circa septimam vespertinam	zeven uur 's avonds
circa sextam matutinam	zes uur 's ochtends
circa sextam meridianam	zes uur 's avonds
circa tertiam matutinam	drie uur 's nachts
circa tertiam promeridianam	drie uur's middags
circa undecimam antemeridianam	elf uur 's ochtends
circa undecimam matutinam	elf uur 's ochtends
circa undecimam nocturnam	elf uur 's avonds
circa undecimam vespertinam	elf uur 's avonds
circa vesperam	rond de avond
circiter	ongeveer
circulator	venter, marskramer, marktschreeuwer, kwakzalver
Circumcisio Domino	Besnijdenis des Heren, 6 januari
circumductie van instantie	(<Lat. circumducere) vrijspraak van de eis, tot de gedaagde opnieuw in rechte wordt aangesproken
citatie	(<Lat. citatio) dagvaarding
citeren	(<Lat. citare) dagvaarden
civ.	civis
civis	burger
civissa	burgeres
civitas	stad
civitate (in)	in de stad
clanculo	in het geheim
clarissimus	zeer beroemde
clarorum vivorum progagines	stambomen
clauculo,	zie clanculo
claudus	kreupel, mank, lam
claudus	kreupel
claustrasius	slotenmaker
clausulen	(<Lat. clausula) bepalingen (van de rechtsgang)
cler. iur.	clericus iuris
clericus	geestelijke, leerling, academicus, student, geleerde
clericus iuris	klerk van het gerecht
clericus scabinorum	schepenklerk
clibanarius	bakker, ovenmetselaar, ovengieter, ovenist, zwaar bewapend ridder
clivensis	van Kleef
clusor	juweelzetter, graveur, jagersknecht
coadjutor	hulpgeestelijke, plaatsvervangend bisschop of abt
coctor cereviciae	brouwer
cocus	kok
cod.	codex
codex	handschrift

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

coelebs,	zie caelebs
coelebs, celebs	ongetrouwd
coelibatus,	zie caelibatus
coelum,	zie caelum
coemetarium , cimiterium	kerkhof
coemeterio,	zie cemetery
coemeterium,	zie cemetery
Coena Domini	Witte Donderdag
cognatio	bloedverwantschap (van moederszijde)
cognationis	van de bloedverwantschap
cognatus	bloedverwant, verwant van moederszijde
cognitus	(vrw. -a) verwant(e)
cognomen	familienaam
coiuges,	zie coniuges
cojug.	cojuges
collactanea	zoogzuster
collactaneus	zoogbroeder
collateralis	bloedverwant in de zijlinie
collatie	(<Lat. collatio) vergelijking (van een afschrift met het origineel)
collator	die het recht heeft een ambt te bevestigen
collatum concordat	komt blijkens vergelijking overeen
collybista	muntwerker (werkman in de munt)
colonellus	overste, kolonel
colonia	pachthoeve
colonia	pachthoeve, Keulen
coloniensis	van Keulen
colonus	boer, landbouwer, cijnsman, bouwman, kolonist, bewoner, inwoner
colorator	verver
com.	comes
combustus	(vrw. -a) verbrand
comes	graaf
comitatus	graafschap
comitatus hornani	van het graafschap Horn
comitatus vittemiensi	van het graafschap Wittem
comitis	grafelijk
comitissa	gravin
commater	doopmoeder, meter, peet(tante)
commatris	van de doopmoeder
commendator	commandeur, overste
commendator provincialis	landcommandeur
commissaris	(<Lat. commissarius) functionaris met een speciale opdracht, b.v. rechter (raadsheer) die de opdracht heeft gekregen om voor een der partijen diens bewijsstukken in ontvangst te nemen, getuigen te horen enz.
commissarius	gemachtigde, bemiddelaar, commissaris, plaatsvervanger, uitvoerder
commissie	(<Lat. commissie) aanstelling, opdracht
commissie onder het zegel	(<Lat. commissie) opdracht aan een raadsheer om voor een der partijen na het interlocutoir (tussenvonnis, zie ante interlocutoriam sententiam) op bewijs de bewijsprocedure te leiden
commissie op een blijken	(<Lat. commissie) opdracht aan een deurwaarder om op de plaats waar zich een eigendomskwestie voordoet, de zaak te gaan zien en een voorlopige uitspraak te doen
commissio	opdracht, proefstuk, wedstrijd
committeren	(<Lat. committere) aanstellen, een opdracht geven
commorans	verblijvend te
commorans apud	verblijvend bij

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

commorare	verblijven
communicantes	deelnemers aan Heilig avondmaal of communie
communiceren	(<Lat. communicare)deelnemen aan Heilig avondmaal of communie,
meedelen	
communitas	gemeente
commutator	wisselaar
comparant	(<Lat. comparat) degene die verschijnt
comparare	verschijnen
comparere	verschijnen
compareren	(<Lat. comparare) verschijnen
compater	doopvader, peet(oom), peter
compatris	van de doopvader
compensatis expensis	met compensatie van de gerechtskosten, die beide partijen van elkaar hebben geest, maar die tegen elkaar wegvallen
compositor calopodium	leestmaker, houten schoenvormmaker
compositor vaginarum	wapenschedenmaker
comprivignus	medestiefzoon
computus	rekening
con(e)stabularius	politieagent, bewaker
con(e)stabulus	politieagent, bewaker
Conceptio Mariae	Maria Ontvangen, 8 december
concilium	concilie
concilium tridentinum	het concilie van Trente
concludendo	een gevolgtrekking makende, besluitende
concluderen	(<Lat. concludere) tot een slotsom komen, afsluiten
conclusie	(<Lat.conclusie) slotsom (waarin de eiser aan het eind van zijn geschrift zijn vordering voordraagt of waarin de gedaagde aan het eind van zijn antwoord de afwijzing van de eisers vordering voordraagt)
concordat	komt overeen (van een afschrift met het origineel)
concubinatus	concubinaat, buitenechtelijke samenleving van man en vrouw
condemnatie	(<Lat. condemnatio) veroordeling
condemnatum	veroordeling
condemnatus	de veroordeelde
condemnere	veroordelen
conducta	bruid, verloofde
conductus	bruidegom
condimentarius	specerijenkoopman, kruidenier, drogist
conditio	beroep
conditione (sub-)	onder voorwaarde
confamiliaris	tot de familie behorend
confessarius	biechtvader
confessie	(<Lat. confessie) bekentenis, verklaring van de verdachte, waarin hij reageert op de 'articulen examiner' (het ondervragingsgedeelte van het processtuk) van de procureur-generaal, hetzij bekennd of ontkennend
confessio	biecht, bekentenis
confessione et extrema unctione praemunitus	voorzien van de biecht en het Heilig Oliesel
confessione et extrema unctione praemunitus	voorzien van de biecht en het laatste oliesel
confesso	zaken die in confesso staan zaken waarover beide partijen het eens zijn
confessus	gebiecht
confessus	gebiecht
confinatie	(<Lat. confinare) hechtenis
confirinatae	gevormden (vrw.)
confirmati	gevormden (mnl.)
confirmatio	vormsel
confirmatorium	van gevormden

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

confirmatorium (registrum)	register van gevormden
confirmatus (vrw.-ta)	persoon die het vormsel heeft ontvangen, gevormde
confiteren	(<Lat. confiteor) bekennen
congeneralis	verwant, familielid
coniuncti (sunt)	zij zijn getrouwd
coniuctus (vrw. -a)	getrouwd
coniuga	de echtgenote
coniugae	van de echtgenote
coniugalis	getrouwd
coniugatio	huwelijk
coniugatores	echtelingen
coniugatus	getrouwd
coniugere	uithuwelijken, ten huwelijk geven
coniuges	de echtgenoten, gehuwden
coniugialis	huwelijks
coniugis	van de echtgenoot
coniugium	huwelijk
coniugum	van de echtgenoten
coniuncti	gehuwden, echtgenoten
coniunctio	huwelijk, verwantschap, verwanten
coniunx	de echtgenoot, echtgenote
coniunxi matrimonio	heb ik in het huwelijk verbonden
coniurgatus	getrouwd
coniux	echtgenoot, echtgenote
conj	conjug(i)alis
conj...	zie coni..
conjug	conjug(i)alis
conjugatus	gehuwd
conjuges	echtgenoten, het echtpaar
coniuncti fuerunt (sunt)	zijn getrouwd
coniunctie sunt	zijn door het huwelijk verenigd
connubium	huwelijk
Cons. eccl. Rom. Smtis	Consuetis ecclesiae Romanae Sacramentis
consanguinea	bloedverwante (zuster)
consanguineus	(vrw. -a) bloedverwant
consanguinitas	bloedverwantschap
consanguinitatis	van de bloedverwantschap
conscabinus	medeschepen
consensu meo	met mijn toestemming
consensu parentum	met de toestemming van de ouders
consensu pastoris	met de toestemming van de pastoor
consensu quorum interest	met de toestemming van de belanghebbenden
consenteren	(<Lat. consentire) toestemmen
consequentie	(<Lat. consequentia) gevolg
consideren	(<Lat. considerare) in aanmerking nemen
consignatie	(<Lat. consignatio) het bij het gerecht in bewaring geven van het geld waar het proces om gaat
consigneren	(<Lat. consignare) in bewaring geven van geld aan het gerecht
consiliarius	raadslid, raadsheer, raadgever, bijzitter
consobrina	tantesdochter van moederszijde, dochter van moederszuster (volle of eigen nicht)
consobrina magnus	kleindochter van de zuster van de grootmoeder
consobrinus	volle neef, kind van zus
consobrinus magnus	kleinzoon van de zuster van de grootmoeder
consocer	medeschoonvader

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

consors	echtgenoot, man
consortis	van de echtgenoot, van de man
constabularius	politieagent, bewaker
constabulus	politieagent, bewaker
constat	het staat vast
consuetis ecclesiae (Romanae) sacramentis	met de gebruikelijke sacramenten van de Rooms-Katholieke) Kerk
consul	raadsheer, vaak ook burgemeester
consultatie	(<Lat. consultatie) beraadslaging, overleg
contectalis	echtgenoot/man, echtgenotelvrouw
contenderen	(<Lat. contendere) eisen
conthoralis	(<Grieks) echtgenote
continuatie	(<Lat. continuatio) het aanhouden (van de volgende stap in de procesgang tot de volgende rechtsdag)
contra	tegen(over)
contractante nuptiali	huwelijkse voorwaarden
contrahunt	zij trouwen
contrarie	(<Lat. in contrario) in tegenspraak
contraxerunt	zij hebben een huwelijk aangegaan
contraxerunt (matrimonium)	zij hebben een huwelijk gesloten
contraxit sponsalia	hij heeft de trouwbelofte gegeven, hij is verloofd
contribulis	stamgenoot, verwant
contumaciam	verstek
contumacie	(<Lat. contumacia) verstek (bijv. verstek laten gaan bij een rechtszaak)
conubium	huwelijk
conventie	(<Lat. conventie) oorspronkelijk proces (wanneer op de eis van de eiser een tegeneis van de gedaagde volgt, noemt men de eerste de eis in conventie en de tweede de eis in reconventie, de eiser (in conventie) wordt dan gedaagde in reconventie en omgekeerd.
conversus	bekeerd (geloof)
conversus (ad fidem catholicam)	bekeerd (tot het katholieke geloof), bekeerling
cop.	copulatus
copiae	legers
copula conjugalitatis	echtvereniging, echtverbintenis
copulandus	(vrw. -a) persoon die wil huwen
copulare	trouwen
copulati fuere	zij zijn getrouwd
copulati fuerunt	zij zijn getrouwd
copulati sunt	zij zijn getrouwd
copulatio	(kerkelijke) huwelijksvoltrekking
copulato fuere	zij zijn getrouwd
copulatus	(vrw. -a) getrouwd
coqua	keukenmeid
coquus	kok
coram	in tegenwoordigheid van
coram ... et aliquibus	in tegenwoordigheid van ... en enige anderen
coram iudice	ten overstaan van de rechter
coram me	in mijn tegenwoordigheid
coram me infrascripto pastore	ten overstaan van mij, ondergetekende pastoor
coram notario et testibus	ten overstaan van notaris en getuigen
coram omni plebe	ten overstaan van het gehele volk (publiek)
coram pluribus aliis	in tegenwoordigheid van verscheidene anderen
coram plurimis aliis	in tegenwoordigheid van zeer veel anderen
coram populo	in het openbaar
coram praedicante acatholica	voor de niet-katholieke (protestantse) predikant
coram quibusdam aliis	in tegenwoordigheid van enige anderen

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

coram testibus	ten overstaan van de getuigen
coram testibus fide dignis	ten overstaan van geloofwaardige getuigen
corbifex	mandenmaker
cordarius	touwslager, lijndraaier, koordmaker
cordifex	touwslager
corem	bij
coriarius	leerbereider, leerbewerker, (leer)looier, schoenmaker, riemenmaker, gordelmaker
corpore	gezamenlijk
corporeel	(<Lat. corpus) lichamelijk, daadwerkelijk
corpus	lichaam, rechtspersoon
corpus alienum	vreemd element
Corpus Christi	Sacramentsdag
corpuscum	lichaampje
correctie	(<Lat. correctio) bestraffing
correptus	overvallen, weggerukt
corrigator	gordelmaker
corrigeren	(<Lat. corrigere) bestraffen
corrigiarius	riemenmaker, gordelmaker, zadelmaker
corroboreren	(<Lat. corroborare) bevestigen
costa	rib, wederhelft, vrouw
cotarius	boerenarbeider, slijper, arbeider, huisbediende
credit	neemt voor waar aan (wanneer tijdens een proces aan partijen is opgelegd, kunnen beide partijen der bewijs van hun beweringen bewijsstukken (probatoire artuculen) overleggen aan de raadsheercommissaris die de bewijsprocedure leidt. Deze bewijzende stukken
cremeterium,	zie cemetarium
cribrarius	zeefmaker
crucesignatus	kruisvaarder
crucifer	kruisvaarder, orderidder
crucis	van het kruis
crumenarius	beurzenmaker, tassenmaker, leerwerker, koffermaker, zadelmaker
crux	kruis
cubiculum	(slaap)kamer
cuius	van wie
cuius anima requiescat in pace	moge zijn ziel rusten in vrede
cuius filia	van wie een dochter is, wiens dochter
cuius loco	in wiens plaats
cuius loco tenuit	wiens plaats werd ingenomen door
cuius vicem supplevit	in wiens plaats optrad
cuius vices egit	in wiens plaats optrad
cujus locum tenuit	wiens plaats werd ingenomen door
cujus,	zie cuius
culcit(r)arius	stoffeerder, mantelmaker
cultellarius	messenmaker
cultellifex	messenmaker
cultrariuslx	messenmaker
cum	met, als, ofschoon, wanneer, omdat
cum ab allustrissimo acreverendissimo domino	met dissipatie in de roepen verkregen van de zeer
cum ab illustrissimo ac reve rendissimo domino episcopo obtenta dispensatione in bannis	met dispensatie in de
huwelijksafkondigingen verkregen van de zeer illustere en zeer eerwaarde heer bisschop	
cum amicis	met vrienden/vriendinnen
cum annexis	met bijbehoren
cum appartinentiis	met toebehoren
cum approbatione	met goedkeuring

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

cum consensu pastoris	met toestemming van de pastoor
cum dispensatione	met vrijstelling
cum dispensatione impedimenti consanguinitas	vrijstelling van huwelijks beletsel vanwege
cum dispensatione impedimenti consanguinitatis	met vrijstelling van huwelijksbeletsel door verwantschap
cum dispensatione in bannis	met vrijstelling van de roepen (de drie huwelijksafkondigingen van tevoren)
cum dispensatione in banno	met vrijstelling van een huwelijksafkondiging
cum expensis	met (eis van) kosten
cum fundo et omnibus pertinentibus	met de grond en alles wat ertoe behoort
cum fundo et omnibus pertinentiis	met de grond en alles wat ertoe behoort
cum liberis	met zijn/haar kinderen
cum matre	met zijn/haar moeder (bij een vaderloze minderjarige)
cum mea licentia	met mijn vergunning
cum missa	met een mis
cum omnibus annexis	met alle toebehoren
cum patre	met zijn/haar vader (bij een minderjarige)
cum pertinentiis	met toebehoren (koopakte en rentebrieven)
cum socio	met zijn medestander
cum suis	met gevolg, met de zijnen
cum totali relaxatione	met volledige vrijstelling
cum uxore	met zijn vrouw
cum vigiliis et exequiis	met nachtwaken en uitvaart
cumulare	ophopen, vermeerderen
cumulatio	vermeerdering (bijv. van ambten en opstapeling van wedden (salaris) door een persoon)
cunae	wieg
cup(r)ifex	koperslager, koperbewerker
cuparius	tonnenmaker, kuiper
cupe(n)dinarius	koekbakker, banketbakker, winkelier, kramer
curanda	pupil, pleegdochter
curandus	pupil, pleegzoon
curator	voogd, verzorger, toezichthouder, door het gerecht (meestal het Hof) benoemde beheerder van de goederen van iemand die wegens verkwisting, dronkenschap of geestesziekte onder curatele is geplaatst of van een oudere minderjarige
curator ad actum divisionis	beheerder van een te verdelen boedel, waarin minderjarigen of andere handelingsonbekwamen (mede) gerechtigd zijn
curator ad lites	proces-voogd, d.w.z. degene die voor iemand met een wettige voogd of curator diens belang behartigt in een proces tegen die voogd of curator, b.v. voor een getrouwde vrouw tegen haar man
curator ventris	curator over een ongeboren vrucht
curatus	pastoor (belast met de zielzorg, zie ook persona)
curia	zorg, zielenzorg
currus	wagen, gespan, kar
cursor	bode
curtius	de korte, kortere
cust.	custos
custodis	van de hoeder, bewaker, koster
custos	koster, opziener, opzichter, behoeder, bewaker, beschermer, portier
custos camporum	veldwachter
custos mercenarius	gehuurde koster
custos ovium	schapenhoeder, schaapherder
custos porcorum	varkenshoeder
cyrothecarius	handschoenmaker

D

D.	dominus, doctor
d.	denarius
d.a.	dicti anni
d.cella	domicella
d.d.	de dato
D.G.	dei gratia
D.J.U.	doctor juris utriusque
D.O.M.	Deo optimo maxitnoque
D.V.	deo volente
dapifer	drossaard, drost
data generali absolute(in articulo mortis impertiri solita)	na het geven van de algemene absolutie (die men gewoonlijk ontvangt in het stervensuur)
dato	op de dag (van uitgifte)
datum	gegeven, dag van uitgifte van een oorkonde of brief
de	van, vanaf, vanuit, over
de (mea) licentia	met (mijn) toekenning/toestemming
de consensu interest	met toestemming van de
de consensu meo	met mijn toestemming
de consensu parentum	met toestemming van de ouders
de consensu pastoris	met toestemming van de pastoor
de consensu quorum interest	met toestemming van de belanghebbende
de dato	van de dag, op de dag
de effectu arresti	met betrekking tot de werking der beslaglegging
de expressa licentia	met de uitdrukkelijke vergunning/toelating
de gratia speciali	door een bijzondere gunst
de hodie	vanaf de huidige dag
de labore suo vivens	die zijn brood verdient door zijn werk
de licentia	met toestemming
de more	volgens de gewoonte
de nocte	's nachts
de nullitate	met betrekking tot nietigheid
de prima contumacia	van eerste verstek, zie ook contumacie
de rato caveren voor,	zie cavere de rato
de sacro fonte susceperunt	ze (peter en meter) namen (het kind) op van de doopvont
de secunda contumacia	van tweede verstek
de suis vivens	die in zijn eigen onderhoud voorziet
de triduo ad triduum	van termijn tot termijn (bij het voeren van een schriftelijke procedure mochten tussen het wisselen van de stukken maar drie weken liggen)
debilitate	door gebrekkigheid
debilitate senectus	wegens seniliteit
debitis	met, door verplichtingen, verplichte
dec.	decanus
decalciare	het schoeisel uitdoen
decanatus	dekenaat
decanus	deken (a) kerkelijk waardigheidsbekleder in een domkapittel (b) voorzitter van een universitaire faculteit
decarchus	korporaal
decem	tien
decembris	december
decempedator(juratus)	landmeter
decennis	tiener, tienjarige
decennium	tijdvak van tien jaar

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

decideren	(<Lat. decidere) beslissen
decima	tiende, tiende gedeelte van de oogst (of geboren vee) dat men aan de grond moest afstaan
decima bladi	grote of grove tiende (geheven op de veldgewassen), graantiende, zie ook decima
decima de nutrimentis animalium	landtiende, weilandtiende, krijtende tiende (geheven op het jonge vee) (zie ook decima)
decima feni	hooitiende
decima gelimae	stro-tiende
decima predialis,	zie decima de nutrimentis animalium
decima torbonum	turftiende
decimae novales	nieuwe tienden (geheven op land dat nog nooit ontgonnen is)
decimae veteres	oude tienden (geheven op land dat al ontgonnen is)
decimator	tiendeheffer
decimo	tiende
decimonono	negentiende
decimoquarto	veertiende
decimotertio	dertiende
decimus	tiende
declarans se scribere non posse	verklarende niet te kunnen schrijven
declarant	(<Lat. deelarare) eiser voor een gespecificeerd geldsbedrag
declaratie van kosten	(<Lat. declaratio) eis die een eiser bij het gerecht indient wanneer hij een bepaald gespecificeerd geldsbedrag van de gedaagde te vorderen heeft
declaratus	verklaard hebbende
decollatus	onthoofd
deculciare	het schoeisel uitdoen
decurio maior	sergeant majoor, opperwachtmeester
decurio militum	onderofficier, korporaal
dedi	ik heb gegeven
dedicatio	(in)wijding van kerk, viering
deducent	(<Lat. deducere) degene die een deductie voor gerecht brengt
deduceren	(<Lat. deducere) afleiden, aftrekken
deductie	(<Lat. deductio) stuk waarin uit gestelde feiten een eis (in rechte) wordt afgeleid, aftrekking, uittreksel
defecto virium	in gebreke van krachten
defemetorum	overlijdensregister
defensor	verdediger
definitieve sententie	(<Lat. sententia definitiva) eindvonnis
defuncta	overleden vrouw
defuncti	overledenen
defunctus	(vrw. -a) gestorven, overleden, uitgestorven
deglubitor	vilder
Dei gratia	door de gratie Gods
deinde	opvolgend, daarna
delirium	waanzinnigheid
demigravit	overleden, verhuisd
demolieren	(<Lat. demoliri) slopen
dempto	zonder, met uitzondering van
denarium	denarius, denier (munt)
denarius	Romeinse zilvermunt
denatus	gestorven
denuntiare	(de huwelijksgeboden) afkondigen
denuntiatio	afkondiging
Deo juvente	met Gods hulp
Deo optimo maximo	aan de heerlijkste opperste God (op grafzerken)

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

Deo optimo spiritum dedit	hij gaf aan God, de Allerhoogste, zijn geest
deponent	(<Lat. deponere) hij die een verklaring aflegt
depositie	(<Lat. depositio) beedigde verklaring, afgelegd voor een gerechtelijk
commissaris	
derelicta	weduwe
derogare	afbreuk doen, inbreuk maken, afwijken van de wet
descendens	nederdalend, afstammeling, nakomeling
descendere	neerdalen, afstammen, overlijden
descendi	ik ben afgedaald, ik stam af van
descensum	neergedaald, afkomstig van, overleden
desert verklaren van een appel	(<Lat. desertus) verklaren, dat tegen een uitspraak van een gerecht geen hoger beroep mag worden ingesteld
deservitor	bedienaar van de parochie, koster
desistere	afzien
desponsare	verloven, uithuwen
desponsatio	verloving
desponsatus	(vrw. -a) verloofd
destitutus sensibus	van zijn zinnen beroofd
desunt cetera	de rest ontbreekt
detentio	hechtenis, houderschap
devotus	toegewijd, vroom
dexter	rechts
diaconus	diaken
diarrhea	diarree
dicere	zeggen
dicit	hij/zij zegt
dict.	dicto, dictus
dicti anni	de genoemde jaren
dictionis caesariae	onder keizerlijk gezag, in een rijkswild
dicto	in het gezegde
dicto loco	op de gezegde plaats
dictum	uitspraak (in een rechtszaak), gezegd
dictus	gezegd, vernoemd, geheten, genoemd, voornoemd, bijgenaamd
dicunt	zij zeggen
didymi (eigenlijk van het Griekse Didumoi)	tweeling
die	op de dag
die precedente	op de voorgaande dag
die sequenti	op de volgende dag
die subsequente	op de volgende dag
diebus	op de dagen
diem suum clausit	sloot zijn levensdag af
dierum	van de dagen
dies	dag
dies feriatus	feest-/marktdag
dies illa	deze dag
dies irea	dag des toorns
dies jovis	donderdag
dies lunae	maandag
dies martis	dinsdag
dies mercurii	woensdag
dies natalis	geboortedag, stichtingsdag
dies saturni	zaterdag
dies solis	zondag
dies veneris	vrijdag
dies veneris parasceves	Goede Vrijdag

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

dies veneris sanctus	Goede Vrijdag
digamus	voor de tweede maal gehuwd
digesta	uitgelezen, geordende, berekende zaken
diis manibus sacrum	gewijd aan de zielen van de afgestorvenen
dilatatus	uitgesteld, verwijderd
dilirium,	zie delirium
dimachus	dragonder, lichtbewapend ruiter
dimerie	(<Lat. dimeritum) gebied waar tiende geheven werd
dimidium	helft, half
dimidius	half
diminutien	(<Lat. diminutio) verminderingen, antwoord op een declaratie van kosten
dimissoriales dedi ad contrahendum matrimonium	ik gaf verlofbrieven voor het voltrekken van een huwelijk
dimissoriales dedi ad contrahendum matrimonium	ik gaf verlofbrieven voor het voltrekken van een huwelijk
dimissus	gezonden (wanneer de bruidegom door zijn pastoor naar de parochie van de
bruid 'gezonden' wordt om daar te trouwen)	
dimissus	
dioc.	Diocesis
diocesis	van het bisdom
diocesis leodiensis	van het bisdom Luik
diocesis ruremundensis	van het bisdom Roermond
dirimentibus (impedimentibus)	(door, met) vernietigende beletsels
discedere	weggaan, zich verwijderen
discessit	hij ging weg (overleed)
discessus	dood (gegaan)
discoord	(<Lat. discordia) onenigheid
discussie	(<Lat. discussie) (wederzijdse) bestrijding (van een ingestelde vordering)
dispensatio	vrijstelling
dispensatio affinitatis	vrijstelling voor aanverwantschap
dispensatio consanguinitatis	vrijstelling voor bloedverwantschap
dispensatio in bannis	vrijstelling van de drie huwelijksafkondigingen
dispensatio in uno banno	dispensatie van een huwelijksafkondiging
dispensavi	ik heb vrijstelling verleend
dispensavit	heeft dispensatie verleend
dispositum	beschikking, wilsbeschikking in testament
dissenteria	dyssenterie
dissimilis	ongelijk
dissolutio conjugii	echtscheiding
distinctio	onderscheid
ditionis caesariae,	zie dictionis caesariae
dito	op dezelfde dag
ditonis caesariae	onder keizerlijk gezag
diurnus	een dag durend, dagelijks
diuturna infirmitate	na een langdurige ziekte
diuturno languore	na een langdurige ziekte
divortatus (vrw. -a)	gescheiden
divorti sententia	echtscheidingsuitspraak
divortium	echtscheiding
dixi	ik heb gezegd
dixit	heeft gezegd, zei
dlla	Domicella
Dna	Domina
Dnus	Dominus
doctor	leraar, gepromoveerde aan de universiteit, meester in de rechten
doctor juris utriusque	meester in de beide rechten (kanoniek en Romeins recht)

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

dolator	timmerman, meubelmaker
doliarius	tonnenmaker, kuiper
doliarius	tonnenmaker, kuiper
doliator	kuiper
domicella	juffrouw, jonkvrouw (dochter van de heer), jonge edele vrouw
domicellus	heer, jonge edelman
domicilium	woning, woonplaats
domicilium citandi eligere	een adres kiezen waar men gedagvaard kan worden, waar men dus 'procesrechtelijk' te bereiken is tijdens de procedure
domina	(adellijke) vrouwe des huizes
dominica	zondag
dominus	heer (titel van ridders, seculiere priesters en predikanten)
dominus castri	burchtheer
dominus loci	de heer van de plaats
dominus supremus	kolonel
dominus temporalis	plaatselijke heer (wereldlijk heer)
domus	huis
donatio	schenking
dr.	Doctor
drossardus	drossaard, baljuw
ducatu	in het hertogdom
ducatu geldriae	In het hertogdom Gelder
ducatu limburgensi	in het hertogdom Limburg
ducesimus	tweehonderdste
ducenti	tweehonderd
ducis	van de leider, aanvoerder
ducissa	hertogin
dum viveret	tijdens zijn leven, toen hij leefde
duo	twee
duo et viginti	tweeëntwintig
duodecies	twaalfmaal
duodecim	twaalf
duodecimus	twaalfde
duodennis	twaalfjarige
duodetricesimus	achtentwintigste
duodetriginta	achtentwintig (letterlijk twee van dertig)
duodevicesimus	achttiende
duodevicies	achttienmaal
duodeviginti	achttien
duoetvicesimus	tweeëntwintigste
duoetvicies	tweeëntwintigmaal
duplex vidua	tweemaal weduwe
durante vita	gedurende het leven
dux	hertog, leider, aanvoerder
dux belli	overste, kolonel
dux militum	generaal, bevelhebber
duxit in matrimonium	huwde
dysenterie	dysenterie, buikloop
dysuria	moeilijkheid om te urineren

E

e	uit
e	est
e vivis abiit	overleed
e vivis discessit	overleed
e vivis excessit	overleed
e vivis migravit	overleed
e vivis obiit	overleed
e.o.	ex officio
eadem	hetzelfde (vrouwelijk)
eatenus	tot nu toe
eccl.	ecelesia
eccl.	kerk (afk.)
ecclesia	kerk
ecclesia parochiali	parochiekerk
ecclesiae denuntiatio	kerkelijke huwelijksaankondiging
ecclesiae denuntiatio	kerkelijke huwelijksaankondiging
ecclesiae sacramentis munita	voorzien van de kerkelijke sacramenten
ecclesiastes	geestelijke
ecclia	ecclesia
edentarius	tandarts, tandentrekker
eius	zijn, van hem, van haar
eius loco	in diens plaats
eiusdem	van dezelfde (bijv.) maand, hetzelfde
elemosinarius	(Grieks) armenverzorger, aalmoezenier
elevare	grootbrengen
emancipatie	(Lat. emancipatie) ontslag uit de vaderlijke macht
emisit spiritum	gaf de geest
emissio	pestepidemie
emissus	uitgezonden
emptor bladorum	korenkoper
emundator	zwaardveger, wapensmid
enim	immers, want, inderdaad
eo quod	te meer, omdat
eo.	eodem
eodem	(de)zelfde
eodem anno	in hetzelfde jaar
eodem die	dezelfde dag
eodem instanti	op hetzelfde ogenblik
eodem morbo	door dezelfde ziekte
eparchus	commandant, bevelhebber, bevelvoerder
ephorus	kerkopziener, schoolopziener, (huis)onderwijzer
Epiphania	Versijning des Heren, 6 januari
episcopal	van de bisschop, bisschoppelijk
episcopus	bisschop
episcopus electus	verkozen bisschop (door een kapittel verkozen, maar nog niet door de paus in zijn ambt bevestigde bisschop)
epithalamium	huwelijkszang
eps.	episcopus
eq.	eques
equalis	gelijk
eques	ridder, ruiter, krijgsman te paard
eques aureivelleris	Ridder in de Orde van het Gulden Vlies

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

eques cataphractus	gepantserd ruiter, kurassier
eques hungaricus	huzaar, Hongaarse ruiter
eques loricator	gepantserd ruiter, kurassier
equicida	paardenslager
equicius	paardenkoopman
equitus	van de ridder, ruiter
erclinia	Erkelenz
ergotismus	kriebelziekte, vergiftiging met moederkoorn (giftig schimmel op graan)
erisipelate	door het St. Antonius-vuur
error juris	rechtsdwaling
eruginator	zwaardveger, wapensmid
esse	te zijn
est	hij/zij is
estimatie,	zie aestimatie
et	en
et aliis	en andere
et c(a)etera	enzovoort
etiam	ook
evictie	(Lat. evincere) uitwinning, rechtsvordering waardoor een eigenaar an verliezen ten gunste van een ander die beter recht heeft
ex	uit
ex altera	anderszijds, langs de andere zijde, grenzende aan
ex commissione pastoris	in opdracht van de pastoor
ex debilitate senectus	uit seniliteit, wegens zijn ouderdom
ex dictis dicendis	uit hetgeen gezegd is en gezegd moest worden
ex eodem morbo	tengevolge van dezelfde ziekte
ex fluxa sanguinis	door een bloeding
ex hac	van deze, van hier
ex hac misera vita decessit in Domino	ging van dit droevig leven naar de Heer
ex hac vita ad aeternam transivit	van uit dit leven ging hij over naar het eeuwige
ex hac vita emigravit	nam afscheid van dit leven
ex hoc	van hier
ex ictu equi	getroffen door een paardenhoef
ex longa infirmitate	ten gevolge van een lange ziekte
ex malignafebri	ten gevolge van een kwaadaardige koorts
ex nobili officio	op grond van het edele ambt (van de rechter)
ex officio	uit hoofde van zijn ambt, van ambtswege
ex primo thoro	uit het eerste bed (huwelijk)
ex protestantismo conversus	vanuit het protestantisme overgegaan
ex secundo thoro	uit het tweede bed (huwelijk)
ex tab(b)e	door toring
ex tabe of ex tabbe	door toring
ex testamento	(erfgenaam) op grond van een testament
ex thoro illegitimo	uit een onwettige verbintenis
ex una	enerzijds, langs de zijde, grenzende aan
ex variolis	wegens pokken
ex voto	ten gevolge van een gelofte
ex vulnere	door een wond
ex vulnere	door een wond
ex(s)tinctus	overleden
exactiones et tallia	schot en lot
exactor	belastinginner, belastingheffer, belastingontvanger
Exaltatio Crucis	Kruisverheffing, 14 september
examinatio	ondervraging
examinatoir	(Lat. exaniinare) dienende tot ondervraging

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

examineren	(Lat. examinare) ondervragen
exceptie	(Lat. exceptio) uitzondering, verweermiddel voor het gerecht, bestaande uit het aanvoeren van een grond van onontvankelijkheid, zodat de gedaagde niet hoeft te antwoorden op de eis van een eiser
excindere	uit- of weghalen (bij een bevalling)
excipient	(Lat. excipere) degene die een exceptie opwerpt
excissus	weggehaald (bijv. kind bevrijd uit de baarmoeder bij de geboorte)
excoriator	leerlooiër, vilder
exculpator reorum	vrijpleiter van de verdachten
excusare	verontschuldigen
executeren	(Lat. exsequor) (een vonnis) uitvoeren, een vordering gerechtelijk innen, eventueel door verkoop van goederen van de debiteur, ter dood brengen
executeur	(Lat. executor) uitvoerder, hoofd der politie van het gerecht
executie	(Lat. executio) voltrekking van een vonnis (civiel of crimineel)
exempel	(Lat. exemplum) (afschrikwekkend) voorbeeld
exequiae	uitvaart, rouwstoet
exerceren	(Lat. exercere) uitoefenen
exercitie	(Lat. exercitie) uitoefening
exercitor	die een beroep uitoefent, een zaak drijft, een werk uitvoert, een bezigheid verricht, een vak beoefent
exercitus	leger
exeuntium sacramentis munitus	voorzien van de sacramenten der stervenden
exfebri(s)	door koorts
exfluxu sanguinis	door een bloeding
exfomicatione conceptus	(vrw.-a) uit onwettige verhouding geboren
exhaustus	uitgeput
exhiberen	(Lat. exhibere) vertonen
eximius ac doctissimus dominus	de hoogachtbare en geleerde heer
exipiravit	hij blies de laatste adem uit
exire	eindigen, sterven
exitus	het einde, het uitgaan, dodelijke afloop van een ziekte
exitus letalis	dodelijke afloop
exonereren	(Lat. exonerare) ontlasten, van een lastgeving ontheffen
expedieren	(Lat. expedire) afhandelen, afdoen, beslissen expeditie (Lat. expedire) afhandeling, beslissing, uitvaardiging van een rechterlijke uitspraak
expensis	tegen kosten, met kosten
expiratie	(Lat. expiratio) afloop van een gerechtelijke termijn
expiravit	blies de laatste adem uit
expireren	(Lat. expirare) ten einde lopen
exploot	officiële kennisgeving van het gerecht aan de geciteerde, aanzegging van een dagvaarding of rechterlijke beslissing
exposita	vondeling (meisje)
expositus	vondeling
excindere,	zie excindere
excissus,	zie excissus
executio,	zie executio
extensie	(Lat. extendere) uitvoerige opsomming (van kosten), omvang, uitbreiding
extinctus	overleden
extra	buiten
extra portam	buiten de (stads)poort
extra provinciam	buiten de provincie
extraclusus	niet aangrenzend, buitengesloten
extract	(Lat. extractum) uittreksel
extraheren	(Lat. extrahere) een uittreksel maken

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

extraneus	vreemdeling
extraordinarius	buitengewoon
extrema unctio	Laatste Oliesel, Heilig Oliesel
extrema unctione uncta	met het Laatste Oliesel gezalfd
extremis (sacramentis) munitus	van de laatste sacramenten voorzien
extremis momentis	in de laatste ogenblikken
extremis munita	van de laatste sacramentenvoorziene vrouw
extremis muniti	zij zijn voorzien van de laatste sacramenten
extremis munitus	voorzien van de laatste heilige sacramenten
extremis praemunitus	voorzien van de laatste sacramenten
extremis rebus	in uiterste nood
extremis S.R.E. sacramentis refuctus	gesterkt door de laatste sacramenten van de Heilige Rooms-Katholieke Kerk
exue	uittocht, aftocht (schatting)

F

f.	folio, filia, filius
f.l.	filia legitima, filius legitimus
f.r.	folio recto
fa.	filia
faber	smid, ambachtsman, werkman
faber annorum	wapensmid
faber cordarum	touwslager
faber ferrarius	smid
faber grossarius	grofsmid, ijzersmid
faber laminarius	blikslager
faber lignarius	timmerman, schrijnwerker, meubelmaker
faberfer(ra)mentarius	hoefsmid, paardenbeslager
faberferrarius	smid
fabrica ecclesiae	kerkfabriek
fabricator ligneorum calicorum	fabrikant van houten bekers
fabritius	(Lat. fabricus) smid
facere	maken, verrichten, doen vervaardigen
facit	maakt, bedraagt (in rekeningen)
factis praevis tribus bannis	na de drie voorziene huwelijksafkondigingen
factis tribus (consuetis) proclamationibus	na de drie gebruikelijke (opeenvolgende) huwelijksafkondigingen
factis tribus bannis	na de drie huwelijksafkondigingen
factis tribus ecclesiae denuntiationibus consuetis	na de drie gebruikelijke huwelijksafkondigingen
facto	inderdaad, door de daad
factor cordarum	koordenmaker, touwslag
factor sporcarum	sporenmaker
factum	geschrift waarop in het kort de omstandigheden van een geschil en de gronden waarop men de aanspraken steunt, worden opgeschreven, daad, handeling, voorval, gebeurtenis
factus tribus bannis	na drie afkondigingen
factus tribus proclamationibus	na drie afkondigingen
falcarius	sikkelhandelaar, sikkelsmid, zeisensmid
falcoburgensis	van Valkenburg
familia	familie, gezin, dienstponeel, huisgenoten, gezinsleden
familiares	vertrouwelingen, raadgevers van een vorst, leken die zich bij een orde aansluiten
familiaria	bezittingen van de familie
familiaris	verwant, familielid
famula	dienstmeisje, leerling
famulus	knecht, huisbediende, dienaar, bediende, leerling, gezel
fatalia appellationis	de dingen die noodzakelijk zijn voor het instellen van het appel
fatuus	onnozel
febri	door koorts
febri aestuanti	door een gloeiende koorts
febri calida	door een hete koorts
febri maligna	door een kwaadaardige (hevige) koorts
febri putridus	door koorts uitgeput
febri vehementi	door hevige koorts
febrifrigida	door koude koorts
febris	koorts
februarii	van februari
februarius	februari
feci	ik heb gemaakt

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

fecit	heeft gemaakt
femella	vrouwelijk, vrouwtje
femina	vrouw
femini generis	van het vrouwelijk geslacht
femini sexus	van het vrouwelijk geslacht
feminus	vrouwelijk, van vrouwen, van een vrouw
feniseca	(gras)maaier
feodalia	leengoederen
ferē	bijna, ongeveer
feretrum	een lijkbaar, een draagbaar
feria	dag
feria penultima	voorlaatste dag
feria prima	zondag
feria quarta	woensdag
feria quinta	donderdag
feria secunda	maandag
feria sexta	vrijdag
feria tertia	dinsdag
feria ultima	de laatste dag
ferrarius	ijzer
ferrarius faber	smid
ferrarius ferra	smid
fetura	kind, kroost, nakomelingen
fetus	kind, kroost, nakomelingen
fideicommiss	erfstelling over de hand
fideicommissum	testamenteaire beschikking, waarbij men een vertrouwd persoon die voor de wet als erfgenaam optreedt, opdraagt een zeker legaat uit te keren aan iemand die wettelijk niet als erfgenaam kan worden aangewezen, de erfgenaam heeft vruchtgebruik, d.w.z. hij mag
fidejussio	borgstelling
fidejussor	borg, doopgetuige, doopheffer
figler(i)us	pottenbakker, tegelbakker
figulus	pottenbakker
fil.	filius
fil. leg.	wettige zoon/dochter (afk.)
filia	dochter
filia devota	geestelijke dochter, religieuze, non
filia fratris	nicht (dochter van broer)
filia in(n)upta	ongehuwde dochter
filia legitima	wettige dochter
filia relictā	nagelaten dochter
filia sororis	nicht (dochter van zus)
filiae	dochters, van de dochter
filialis	hulpkapel, hulpkerk
filiarum	van de dochters
filiaster	stiefzoon of stiefkind, later: schoonzoon
filiastri	stiefkinderen, schoonkinderen
filiatio	bloedverwantschap in nederdalende rechte lijn, afstamming in eerste graad, kindschap
filicarius	straatmaker, strater, steenzetter, plaveier
filietas	zoonschap, zie ook filiatio
filii	van de zoon, de zonen
filiola	dochttertje, doopdochttertje
filiolus	zoontje, doopkind, petezoon
filiorum	van de zonen

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

filitrix	spinster
filius	zoon
filius fratris	neef (zoon van broer)
filius legitimus	wettige zoon
filius sororis	neef (zoon van zuster)
filliae,	zie filiae
filliola,	zie filiola
filliolus,	zie filiulus
finaliter	uiteindelijk
finis	einde
firmarius	landbouwer
fiscus	kas, penningmeester, belasting
fistularius	fluitier, fluitspeler, speelman, (stads)muzikant
flator	smelter, gieter
flere	bijna, ongeveer
fls.	filius
fluxu sanguinis	door een bloeding
flv.	folio verso
focaria	keukenmeid, vrouw van een soldaat, concubine
foderator	lakenarbeider, sergeant (belast met kleding en uitrusting), voorbode
foemella,	zie femella
foetus	kind, nageslacht, nakomelingschap
fol.	folio
folio	in, op het blad van register
folio recto	voorzijde van een blad (rechterpagina)
folio verso	keerzijde van een blad (linkerpagina)
folium	blad, papier
fomacarius	ovenmetselaar, ovengieter
foraneus	wonend buiten de wallen, buitenpoorter, vreemdeling in een stad
forbitor	zwaardveger
forestarius	vorster (opzichter over bossen, soms over weide en vee)
forma	rechtsregels, procedure, woordelijke inhoud van een vonnis, norm, model
forma pauperis	als armenzaak, voor armen gratis
fornicatio	vleselijke zonde, onkuisheid, zondige betrekkingen
fortasse	misschien
forum	markt
forum comitis	's-Gravenvoeren
forum sancti martini	St. Martensvoeren
forum sancti petri	St. Pietersvoeren
fossa	gracht, kuil, graf
fossar(ius)	(dood)graver, mijnwerker, boerenknecht
foumeren	(Lat. fumire) inleveren, verschaffen (van alle stukken die tot ondersteuning van de eis of het verweer dienen aan de griffier)
foumissement	(Lat. fumimentum) lijst van ingeleverde stukken
fr.	frater
francenum	oude naam van het oorspronkelijk uit Frankrijk ingevoerde perkament
francus	vrij (van zegelrecht), bevrijd, vrijgesteld
francus scabinus	vrijschepen, lid van het veemgericht (geheime rechtbank voor strafzaken, die buiten de openbare macht om vonnissen uitsprak en uitvoerde, ook wel geheime rechtsinstantie of genootschap met als taak het elimineren van tegenstanders)
frater	Predicator, predikheer, dominicaan
frater	broer, monnik, neef
frater germanus	tweelingbroer
frater major	oudste broeder

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

fraternitas	broederschap
fratres consanguini	broers van dezelfde vader maar van een andere moeder
fratres gemelli	tweelingbroers
fratres germani	tweelingbroers
fratres uterini	broers met dezelfde moeder maar van een andere vader
fratri(ss)a	zwagerin, broedersvrouw, schoonzuster
fratria	broederschap, gilde
fratria filia	nicht
fratris	aan, voor de broers
fratruelis	tanteszoon van moederszijde, volle neef), volle nicht, (soms oomskinderen van vaderszijde)
fratrum	van de broeders
frenarius	riemenmaker, gordelmaker
frs.	fratris
fructus in limine	inkomsten van een beneficie (geestelijke waardigheid inclusief de daaraan verbonden inkomsten) tijdens de vacature ervan
frunitor	looier
fuere	zij waren
fuere, fuerunt	zij zijn geweest
fuerent,	zie fuerunt
fueront,	zie fuerunt
fuerunt	zij waren
fugitief	(Lat. fugitivus) voortvluchtig
fruit	is geweest
fruit 55 annis	hij was 55 jaar oud
fullo	lakenvolder, hoedenvolder, (wol)bleker
fulmine tactus	getroffen door de bliksem
funarius	touwslager
fundatio	stichting
fundavit anniversarium pro requie animae suae	stichtte een jaargetijde voor de rust van zijn ziel (instellen van de jaarlijkse herdenking van een overledene)
fundavit anniversarium pro requiem animee suae	stichtte een jaargetijde voor de rust van zijn ziel
fundibularius	blijdenmeester, geschutmeester, artillerieofficier, oppositie-aanvoerder
funifex	touwslager
funificis	van de touwslager
fusor aurichalci	geelgieter
fusor campanarum	klokkengieter, klokkenmaker
fusor pottorum stanneorum	tinnenstoommaker, tingieter
fusor typorum	lettergieter
galgiator	laarzenmaker
gallophia	Gulpen
gangredine	verteerd door kanker
gangredine consumptus	door kanker verteerd
garbae	schoven, graanschoven
garcifer	kok, keukenjongen, koksjongen, stalknecht, kamerheer
geaccuseerde	(Lat. accusare) de van contumacie (verstek) beschuldigde
geappaehendeerde	(Lat. appraehendere) in hechtenis genomene
geconfineerde	(Lat. confinare) degene die in hechtenis zit
gecontumaceerde	(Lat. contumacia) degene tegen wie de beschuldiging van verstek is
toegewezen	
geextendeerde sententie	(Lat. extensa sententia) uitgebreid vonnis d.w.z. het vonnis met het libel (geschrift) van de eiser en het antwoord van de gedaagde
gemellae	vrouwelijke tweelingen
gemelli	mannelijke tweelingen
gemellus	tweelingbroer

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

geminae	vrouwelijke tweelingen
gemiini	mannelijke tweelingen
geminnae	tweelingen(vrl.)
geminus	(vrw. -a) tweeling
gemmaarius	steensnijder, juwelier
gemmaellus,	zie gemellus
gen.	genus
geneculum,	zie geniculum
gener	schoonzoon
generali absolute	met algemene absolutie
generatie	familie (in de ruimste zin), mensenleeftijd, generatie
generi	van de schoonzoon
generis	van het geslacht
generosa	weledelgeboren dame
generosus	weledelgeboren heer
genetica	erfelijkheidsleer
genetrix	moeder, zij die baart
geniculum	knie, graad van verwantschap
genimen	spruit, afstammeling, nakomeling
geniminis	van de nakomeling
genitor	verwekker, oorsprong, vader
genitores	ouders
genitrix,	zie genetrix
genitum	verwekt, voortgebracht, geboren
genitura	oorsprong, afkomst, nageslacht, nakomelingschap,
genitus	(vrw. -a) verwekt, in 't leven geroepen, voortgebracht, telg, afstammeling, zoon, dochter
genninis	van de twijg, afstammeling
gens	familie (van manswege), geslacht, stam, volk
gentiles	verwanten, heidenen
gentilitas	verwantschap
gentilitius	(vrw. -a) tot het geslacht (familie) behorend
gentis	van het geslacht
genui	ik heb verwekt, in 't leven geroepen, gebaard
genus	geslacht (sekse/familie)
germana	volle eigen zus, lijfelijk, eigen
germanus	volle eigen broer, lijfelijk, eigen
germen	twijg, knop, spruit, afstammeling, nakomeling
gerulus	drager, bode
gignere	verwekken, in 't leven roepen, voortbrengen
gladiarius	messenmaker, wapensmid, degenesmid, zwaardveger
gloris	van de schoonzuster
glos	manszuster (schoonzuster)
gola	de Geul (rivier)
gradus	graad van bloedverwantschap, stap
gral. absolute	generali absolute
granarium	graanzolder of magazijn
granarius	ambtman, baljuw, drost, bediende bij de graancijns, rentmeester van een hofhorig goed
granum	graan
grapharius	secretaris, schrijver, klerk
grassarius	vettewarier (iemand die olie en kaarsen verkoopt)
gratie	(Lat. gratia) genade, begenadiging
gratis et pro deo	gratis voor God
gravamen	bezwaar(schrift)

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

gravamina	bezwaren
graveren	(Lat. gravare) belasten
gravida	zwanger
gravitas	zwangerschap
gravitatis	van de zwangerschap
gravis	zwaar, ernstig, zwanger
graffarius	griffier
graffarius,	zie grapharius
regio	herder, gemeen soldaat, soldaat tweede klasse
grimellator (gruellator)	gorter, grutter
groot	als, zo veel als
grossa	grosse, gewaarmerkt afschrift van een akte
grosseren	(Lat. grossare) een gewaarmerkt afschrift maken
grutarius	grutter (kruidenier), gorter (molenaar)

H

h.	hora
h.a.	hoe anno
h.l.	hoe loco, huius loco
h.t.	hoe tempore
habita dispensatione	na verkregen dispensatie
habita dispensatione	na verkregen dispensatie
habita dispensatione matrimonium contrahendi in tempore clauso	na dispensatie verkregen te hebben voor het luiten van een huwelijk in de gesloten tijd(in de Vasten- en Adventstijd)
habita dispensatione matrimonium contrahendi in tempore clauso	na dispensatie verkregen te hebben voor het sluiten
habitans	inwoner, wonend
habitans in dicto pago	wonend in dit dorp, inwoner van gezegde streek
habitis dimissorialibus	met verkregen verlofbrieven
hactenus	tot nu toe, tot heden
haemorrhagia	door een bloeding
haeres,	zie heres
haerides eius fundaverunt anniversarium	zijn erfgenamen hebben een jaargetijde gesticht (een jaarlijkse herdenking voor de overledene ingesteld)
haerides ejus fundaverunt anniversarium	zijn erfgenamen hebben een jaargetijde gesticht
haga comitis	Den Haag
hasbania	Haspengouw, Hesbaye
hebdomadicus	een week oud
hebdomalis	een week oud
hebdomas	week
hecatontarchus	(Grieks) kapitein, hopman, hoofdman
heredes	erfgenamen
heredis	van de erfgenaam
hereditarius	erfelijk
hereditas	erfenis, nalatenschap
hereditas iacens	na niet aanvaarde nalatenschap
hereditas paterna	vaderlijk erfdeel
hereditatis petitio	opvordering der nalatenschap
heres	erfgenaam
heri	gisteren
herle	Heerlen
herlensis	van Heerlen
hetodoxus	(Grieks) ketter, behorende bij een ander geloof
hic	hier, hij, deze
hic iacet	hier ligt (begraven)
hicfacta est	hier is gedaan
hinc inde	van hier (en) van daar, wederzijds
hoba	hoeve
hoc anno	in het huidig jaar
hoc loco	op deze plaats
hoc mense	in deze maand
hoc statu	in deze toestand
hoc tempore	in deze tijd
hodie	vandaag, heden
hodie mane	heden morgen
hodierno	vandaag, in het heden
hodiernus	van deze tijd, actueel
hollandicus	Hollander, iemand van boven de grote rivieren

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

honestus	eerzaam
honestus	eerzaam, eerlijk, eervol
honor	eer
honoris	van de eer
hora	uur
hora matutina	morgenstond, ochtenduur
hora secunda a prando	(Lat. prandium middagmaal) twee uur 's middags
hora tertia matutina	om drie uur in de morgen
hora vespertina	avond, namiddaguur, avonduur
hornanus	van Horn
horreum	schuur
hortulanus	tuinman, tuinier, groenteman, groenteboer
hospes	gastheer, inwoner zonder burgerrecht, kleine boer, gast, iertapper, bierhuishouder, cafehouder, waard, herbergier, kastelein
hospes	gastheer (herbergier, waard)
hospitis	van de gastheer, van de vreemdeling
hospitum	gasthuis, ziekenhuis
huiadem	alhier
huius	van deze, van hier
huius communitatis scabinus	schep van deze gemeente, deken van deze gemeente
huius loci	van deze plaats
huius loco	in diens plaats
huius pagi	van dit dorp (streek)
huius prolis	van dit kind
hujades	mensen van hier
hujus communitatis scabinus	schepene van deze gemeente
hujus loci	van deze plaats
hujus,	zie huius
humare	ter aarde bestellen, begraven
humata	begraven vrouw
humatus	begraven
humilis	laag, nederig
husarus	huzaar
hydropicus	waterzuchtig
hydropisis,	waterzucht
hydrops	waterzucht
hypodidasculus	ondermeester
hypothesis	(Grieks) veronderstelling, stelling

I

i.c.	iuris consultis, zie J
i.c.	iuris consultis
i.e.	id est
i.u.b.	iuris utriusque bacealaureus, zie J
i.u.d.	iuris utriusque doctor, zie J
i.u.l.	iuris utriusque licentiatus, zie J
iacens in lecto	bedlegerig
ib.	ibidem ibid.@ ibidem
ibi	daar, toen
ibidem	aldaar op dezelfde plaats, op dezelfde bladzijde
ibidem	aldaar
ictu sclopeti	door het schot van een donderbus
ictu sclopeti	door het schot van een donderbus
ictus	slag
id	dat
id est	dat is
id.	idem
idem	dezelfde (hetzelfde)
idemque	en dezelfde, hetzelfde
ideo	daarom
idque	en dat, en wel
igitur	derhalve, bijgevolg
ignotus	onbekend, vreemd
ignotus	onbekend
ill.	illustrissima
illa	die vrouw daar, zij daar
ille	deze daar, bij daar, die man daar
illegitima	onwettig (vrouwelijk)
illegitimus (vrw. -a)	onwettig
illi	aan hem/haar
illius	van hem/haar
illud	dat daar, het daar
illustris	verheven, aanzienlijk (predikaat van vorsten, hoge adel en niet vorstelijke edellieden)
illustrissima domina	doorluchte vrouw
illustrissimus	(vrw. -a) doorluchtige, zeer verhevene
imbecillis	zwak
imbricator	dakpannenlegger, ticheldekker
impedimenta	huwelijksbeletsels, hindernissen
impedimentibus dirimentibus	terwijl er vernietigende beletsels waren
impedimentum	huwelijksbeletsel, hindernis
impedimentum dirimens	vernietigend beletsel
imperator	keizer
imperatrix	keizerin
imperium	keizerrijk
impertiri	schenken
impetrant	(Lat. impetrare) eiser
implorato	onder inroeping (van de rechterlijke beslissing)
imploreren	(Lat. implorare) afsmeken, inroepen
impregnatio	zwangerschap
imprimus,	zie imprimitus
improles	zonder kinderen

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

improvisa morte	door een onvoorziene dood
improvisia mortis	door een onvoorziene dood
in	in, op, aan, bij, naar
in aeternum	voor eeuwig, (tot) in eeuwigheid
in albis sepultus	in het wit begraven
in annum sequentem	in het volgend jaar
in armis	in het leger, onder de wapenen
in articulo mortis	op het moment van sterven
in articulo mortis	op het ogenblik van 't sterven
in brevi	in korte tijd
in caelum abiit	is naar de hemel gegaan
in cas subject	(Lat. in casu subieeto) in het onderhavige geval
in causa	in zijn rechtzaak
in comitatu	in het gezelschap van
in comitatu	in het gezelschap van
in communi et ampliori fonna	in algemene en ruimere zin
in confesso	door beide partijen toegegeven
in continent	(Lat. continere) op staande voet, dadelijk
in contradictoria	in tegenspraak
in contumaciam	bij verstek
in corpore	gezamenlijk
in dato	daterende van, op datum van
in Dno obiit	in Domino obiit
in doloribus partus	in barensweeen
in doloribus partus	in hevige pijn, in barensweeen
in Domino obiit	is gestorven in de Heer
in domo propria	in zijn eigen huis
in domo sua	in zijn huis
in dorso	aan de rugzijde
in effectu	in werkelijkheid
in eodem domo	in hetzelfde huis
in extremis momentis	in de laatste ogenblikken
in extremis rebus	in de uiterste nood
in facie ecclesiae	ten overstaan van de kerk
in factis	met betrekking tot de gebeurtenissen (waarover geprocedeerd wordt)
in factis bewijzen	bepalen dat de partijen hun beweringen nader moeten bewijzen (door schriftelijke stukken of door getuigen)
in facto	door de daad zelf, inderdaad
in feiten contrarie	(Lat. in factis contrarius) oneens ten aanzien van de gebeurtenissen
in festo sancti N.	op het feest van de Heilige N.
in festo sancti N.	op het feest van de heilige N.
in fidem	ter waarmerking
in forma	in de (rechtens vereiste) vorm
in foro	openbaar
in hoc statu	in deze toestand
in hypothesi	(Grieks) in de veronderstelling
in ipso tennino	op de vastgestelde dag
in itinere trajecti	op weg naar
in itinere Trajecti ad Mosam	op weg naar Maastricht
in iudicio	op de rechtszitting
in lecto decumbens	bedlegerig
in lecto decumbens	bedlegerig
in margine	in de kantlijn, op de rand van de bladzijde
in matrimonium iuncti	(zijn) in het huwelijk verbonden
in mea absentia	in mijn afwezigheid

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

in natura	naakt, in goederen
in necessitate baptizatus	in nood gedoopt
in nomine	in de naam van
in nomine Dei	in de naam
in originali	in oorspronkelijke toestand
in pace	in vrede
in patu	tijdens de bevalling
in perpetuum rei memoriam	tot voortdurende gedachtenis aan de zaak
in perpetuis	voor eeuwig
in praesentia	in tegenwoordigheid van, in aanwezigheid van
in presentia	in aanwezigheid
in presentie,	zie in praesentia
in prima instantie	in eerste instantie (bijv. bij een beroep)
in propria persona	in eigen persoon
in puerperis	in barensnood
in puerperio	in het kraambed, bij de bevalling
in puerperis	tijdens de bevalling
in qualitate	in zijn hoedanigheid
in quantum pro accipere	(de verklaring van de tegenpartij) aanvaarden voorzover afgelegd en voorzover de inhoud aangaat
in saldo	nog schuldig, in gebreke
in scriptis	in geschrifte
in secula seculorum	tot in alle eeuwigheid
in situ	ter plaatse, in oorspronkelijke toestand
in solidum	ieder hoofdelijk aansprakelijk, elk aansprakelijk voor het geheel van de schuld
in statu houden	(Lat. in statu tenere) (een proces) in het verloop der procedure stil doen staan
in summo gradu	in de hoogste graad
in tempore clauso	in de gesloten tijd (in de Vasten- en Adventstijd)
in territorio	in het stadsgebied
in usu	gebruikelijk
in viridi observantia	in levend gebruik, steeds onderhouden
in vita sua	in zijn/haar leven
in votis	gewenst
inaequali gradu	in ongelijke graad (van bloed- of aanverwantschap)
incertus	onbekend, onzeker
incestriosus	in bloedschande verwekt
incestum	bloedschande, incest
incola	inwoner, ingezetene
inde	daarna, vervolgens, daar vandaan
index	bladwijzer, klapper, lijst
inerunt,	zie inierunt
infacie ecclesiae	in tegenwoordigheid van de kerkelijke gemeente, ten overstaan van de kerk
infans	kind, kleinkind
infans dimidii anni	kind van 1/2 jaar
infans unius mensis	kind van een maand
infantes	de kinderen
infantis	van het kind
infantium	van de kinderen
infantulus	(vrw. -a) baby, zuigeling, klein kind, kindje
infector	(kunst)schilder
inferius	later, lager
infirmitate	door een ziekte
infirmorum sacramentis	met het sacrement der zieken

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

infirmus,	ziek, gebrekkig
infirmitatum sacramentis	met het sacrament der zieken
inflammatione	door een ontsteking
informatior	huisleraar
infra	onder, beneden
infra scripto	aan de ondergetekende
infra scriptus	ondergetekende, onderschreven
inhumata est	zij is begraven
inhumatus est	hij is begraven
inierant	zij gingen aan
inierat	ging aan
inierunt	zij gingen aan
inierunt matrimonium	zij gingen een huwelijk aan
inire	aangaan, binnengaan, aanvaarden
initium	begin
initum	aangegaan, begonnen
initum	aangaan
initum matrimonium	het aangegane huwelijk
initus	aangegaan, begonnen
iniungere	opleggen
iniustus	onrechtvaardig
iniverunt matrimonium	gingen een huwelijk aan
iniverunt,	zie inierunt
inivit matrimonium	gingen een huwelijk aan
inivit,	zie inierat
innocens	onschuldig, onnozel, van zijn verstand beroofd
Innocentes	Onnozele Kinderen, 28 december
innocentis	van de onschuldige
innominis	zonder naam
innuptus	ongetrouwd
inopinate	onverwacht, onverhoeds, plotseling
inopinatum	onverwachts
inops animi	zwak van geest
inops mentis	zwak van geest
inprimitus	eerst, voornamelijk
inpuerperis,	zie in puerperis
inquilinus	bewoner
inquirere	ondervragen
inquisitie	vraag, onderzoek
insanabilis	ongeneesbaar
insanae mentis	krankzinnig
insania	waanzinnigheid
insanus (vrw.-a) mentis	krankzinnig
insinuatie	(Lat. insinuatie) aanzegging, verslag, communicatie
insisteren	(Lat. insistere) aandringen, bij iets blijven
insolentia	onbeschaamdheid, ongepast gedrag
insolvent	(Lat. insolubilis) niet in staat om te betalen
instantie	(Lat. instantie) stap in de procedure
instar,	zie adinstar
institor	winkelier, kramer, uitdragen, opkoper
institutor	commissaris
instructie	(Lat. instructie) taakomschrijving
instrumentum	akte, gereedschap, hulpmiddel
insula Sancti Stephani	Stevensweert
insuper	boven, bovendien

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

integer	(vrw. -gra) rein, maagdelijk
integralis	geheel, compleet
integrum	rein, maagdelijk
inter	tussen
inter adstantium preces	met de gebeden der omstanders
inter adstantium preces	met de gebeden der omstanders
inter alias	onder anderen, onder meer
inter locutoriam sententiam,	zie ante interlocutoriam
inter missarum solemniam	tijdens de mis
inter vivos	onder levenden
interdum	soms
interea	ondertussen
interim	ondertussen, soms, tijdelijk
interscripto	aan de ondergetekende, voor het ondergeschrevene
interscriptus	ondergetekende, ondergeschrevene
interstitium	tijd tussen de huwelijksafkondigingen
intestat	gestorven zonder biechtvader
intestatus	zonder de biecht te zijn afgenomen gestorven
intestatus, ab intestato	zonder testament gestorven
intimare	intimeren, dagvaarden, gerechtelijk dagen, aankondigen
intime	diep, zeer, dringend
intincto	verver
intra	(binnen) in
intronisati sunt	zij zijn getrouwd
intronisatus	voor het altaar getrouwd
inunctus	ongezalfd
inventus	gevonden, vondeling
investitus	pastoor
iodem,	zie eodem
ipse	(vrw. -a) zelf, zichzelf, hijzelf
ipso termino	op de vastgestelde dag
ipsum	hetzelfde, zelfde
iste	(vrw.-a) deze, dit
istud	dit, dat, het hier
ita est	zo is het, het is aldus (vaak onder een akte door de nakijker toegevoegd)
item	op dezelfde wijze, evenzo
iterum	andermaal
iuris consultus	advocaat, rechtsgeleerde

J

J.H.S.	Jesus Hominum Salvator
j.u.b.	juris utriusque baccalaureus
j.u.d.	juris utriusque doctor
j.u.l.	juris utriusque licentiatus
jacens in lecto	bedlegerig
jam	reeds, nu, al
janitor	deurwaarder
januarii	van januari
januarius	januari
Joa	Joanna
Joannis	van Jan
joc(ul)ator	grappenmaker, schalk, goochelaar, kunstenaar
Joes	Joannes
Jois	Joannis
judex	rechter
judex	rechter
judicis	van de rechter
jugalis	gemaal, echtgenoot, man
JUL = juris utriusque licenciatus	Licentiaat in beide rechten (Romeins en Kanoniek recht)
juliacensis	van Gulik
julii	van juli
julius	juli
juncti sunt	zijn (door het huwelijk) samengevoegd
juncti sunt (matrimonio)	zijn verbonden (in het huwelijk)
junctum	verbonden
junctus	verbonden
jungere	verbinden, verenigen
junii	van juni
junior	de jongere
juniores	de jongeren, de jongere manschappen
junioris	van de jongere
junius	van juni
junxi	ik heb verbonden (in het huwelijk)
jurator	gezworene, jurylid
jure concilii Tridentini	volgens de rechtsregels van het concilie van Trente
jure devoluto	na het verstrijken van de periode van het (benoemings)recht
juribus	met de rechten, voor de rechten, volgens het recht
juris	van het recht
juris consultus	rechtsgeleerde
juris utriusque baccalaureus	algemene (lagere) academische graad in de beide rechten (burgerlijk en kerkelijk) bezittend
juris utriusque doctor	doctor in de beide rechten (burgerlijk en kerkelijk)
juris utriusque licentiatus	academische graad in de beide rechten (burgerlijk en kerkelijk) bezittend
jus	recht, wet
jus canonicum	kerkelijk recht
jus civile	burgelijk recht
jus controversum	betwist rechtspunt
jus divinum	goddelijk recht
jus gentium	volkerenrecht
jus humanum	menselijk recht
jus presentationis	recht van een kandidaat ter benoeming voor te dragen
jus utehdi	gebruiksrecht

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

justiciarius	baljuw
justitia	rechtvaardigheid, vrouwe gerechtigheid
justitiae satellis	gerechtsbode
juv.	juvenis
juvencula	jong meisje
juvenculus	jonge jongen
juvenis	jongeman, jongeling, vrijgezel
juvenis innuptus	ongetrouwde jongeman
juventa	jeugd
juventus	jeugd
juventutis	van de jeugd
juxta	bij, behorende bij, naast
juxta formam concilii tridentini	de voorschriften van het concilie van Trente
juxtaformam concilii Tridentini	volgens de voorschriften van het Concilie van Trente

L

L	legitimus
l(a)esus	gewond
laborans	lijdend aan (een ziekte)
laborator	arbeider, werkman, dagwerker
labore suo vivens	die zijn brood verdient door zijn werk
lactinator	melker
lactinatrix	melkster
laminarius	blikslager
lanaefilitor	wolspinner
languore	door ziekte
languoribus	door ziekten
lanifex	wolwever, lakenbereider, lakenwever, fabrikant van geweven stoffen,
wolkaarder	
lanificis	van de wolwever, kaarder
lanifilator	wolspinner
lanifilitor	wolspinner
lanifilitrix	wolspinstster
lanio (lanius)	vleeshouwer, slager
lanitonsor	wolscheerder
lanius	beenhouwer, slager, vleeshouwer
lapicida	steenhouwer
lapidarius	steenwerker, steenhouwer, steenbreker
lapidis	van de steen, van de grafzerk
lapis	steen, grafzerk
lapsator	wetter (slijper van wapens en gereedschap)
lapsus	gevallen, misstap, fout lapsus calami een schrijffout
largum	ruim, veel, overvloedig
largus	(vrw. -a) ruim, veel, overvloedig
lateralis	tot een zijlinie behorend, tot de verwanten behorend
laterator	pannenbakker, steenbakker
latonius	steenkapper
latum	breed, wijds
latus	(vrw.-a) breed, wijds
lectio	keuze, het voorlezen, lezing
lectori salutem	de lezer heil
lectus	bed
leg.	legitimus
legia	Luik
legio	regiment
legitima	formaliteiten, wetten, bepalingen
legitima	wettige (vrouw of dochter)
legitimare	wettigen, legitimeren
legitimus	gewettigd, wettig verklaard
legitimus est per subsequens matrimonium	is gewettigd door het daarop gevolgd huwelijk
legitimus est per subsequens matrimonium	is gewettigd door het daaropvolgend huwelijk
legitimaverunt	zij hebben wettig gemaakt
legitimavi	ik heb wettig gemaakt
legitimus	(vrw.-a) wettig, rechtmatig, wettig echtgenoot
lena	koppelaarster
leno	koppelaar
lenta tabe	door een langdurige tering
leodiensis	van Luik

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

leodii	van Luik
lesus,	zie laesus
lethalis	dodelijk
lethargo	door slaapzucht
lethargus	slaapziekte
leuca	mijl
levans	doopheffer
levantes	doopheffers
levarunt de fonte	zij verhieven (het kind) van de doopvont
levator	doopheffer
levatrix	doophefster
levavit	hij of zij hief ten doop
levi morbo	na een lichte ziekte
levir	mans- ook wel vrouwsbroeder (zwager)
lex	wet
LH.S.	lesus Hominum Salvator, zie J
liber	(vrw. -a) vrij, ongebonden, ongetrouwd, boek
liber denuntiatio	boek van afkondigingen (transporten)
liber rationum	huishoudboekje, familiechroniek
libera	ongetrouwde vrouw
libera baronia	vrije rijksheerlijkheid, graafschap (niet onderhorig aan de graaf maar
rechtstreeks aan de vorst)	
liberarius	boekbinder
liberi	vrijen, kinderen
liberi comitatu	uit de vrije rijksheerlijkheid, graafschap
libertus	soldaat eerste klasse
librarius	boekhandelaar
libri,	zie liberi
libripens(ator)	waagmeester
licentia	vergunning
licentiatu medicinae	dokter
lictor	gerechtsdienaar, rakker, beul(sknecht), politieagent, politiedienaar,
deurwaarder, stokmeester, stokbewaarder, cipier	
ligata	echtgenote
ligatus	echtgenoot, gehuwd, getrouwd
ligitimare	wettigen
lignarius	timmerman
lignarius, faber lignarius	timmerman
limburgensis	van Limburg
linea	(geslachts)lijn, linie
linifex	linnenwever
linifex (liniarius)	linnenwever
linificis	van de linnenwever
linitextor	linnenwever
littera	brief
litterae dimissoriales	geloofsbriefen
litterae	briefen
litterae dimissoriales	geloofsbriefen
litteris libertatis pastoris	met de vrijbrief van de pastoor
loco	in de plaats van, in diens plaats
locum tenens	stadhouder
locumtenens	plaatsvervanger
locumtenens centurionis superior	eerste luitenant
locumtenens in pensione constitutus	tweede luitenant buiten dienst
locus	(woon)plaats

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

locus communis	gemeenplaats
locus sigili	plaats van het zegel
lorarius	zadelmeester
ludi magister	schoolmeester
ludimoderator	schoolmeester
lustratio	de doop
lusus naturae	speling der natuur
lutheranus	luthers
lux	licht
lychnopoeus	kaarsenmaker, kaarsentrekker

M

M.	Magister
m.	mater
m.p.	manu propria
m.ria	manu propria
macello	slager
macies	magerheid, schraalheid
Mag.	Magister
magister	meerdere, aanvoerder, meester, onderwijzer, academische titel
magister generalis	grootmeester (van een ridderorde)
magistratus	de magistraat, overheid
magistri	van de aanvoerder, meester
magnus	groot
magnus magister	grootmeester
maii	van de maand mei
maiordomus	majordomus, opperhofmeester, hofmaarschalk
maiorennis	meerderjarig
maiores	voorouders, voorzaten, (voor)vaderen
maius	mei
majordomus	zie maiordomus
majorennis	meerderjarig
maligna febrī	door een kwaadaardige koorts
malversare	slecht beheren, ambtsontrouw zijn, verduisteren van gelden
mamburnus	momboor
mamburnus	(verlatijnsing van het Germaanse momboor) voogd
mane	vroeg in de morgen
mane	's morgens vroeg
manipulus	(graan)schoof, troep, compagnie
mansionarius	houder en bewoner van een mansio, hoeve
mansuarius	hoevenaar, kleine boer, keuter(boer), koster, kerkdienaar, tempeldienaar
mansus	hoeve (met ongeveer twaalf hectaren land)
manu propria	eigenhandig
marescal(l)(c)us	maarschalk
marge	onbeschreven rand van een blad papier
maris	van de man, echtgenoot
marita	getrouwde vrouw, bruid
maritata, us	getrouwd
maritatus	(vrw. -a) gehuwd, getrouwd
mariti	echtpaar
mariti	de echtgenoten
maritus	echtgenoot, getrouwde man, bruidegom
marti	maart
martii	van maart
martius	maart
mas	echtgenoot, mannelijk, van het mannelijk geslacht
mascul(in)us	mannelijk, krachtig
masculini generis	van het mannelijk geslacht
masculus	mannelijk
masculus	mannelijk
mater	moeder
mater meretrix	ongehuwde moeder
materna	meter
maternitas	moederschap

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

maternus	moederlijk, van moederszijde
maternus	van moederskant
matertera	tante, moederszus
matertera magna	groottante, zuster van de grootmoeder, grootmoei, oudtante
matertera major	zuster van de overgrootmoeder, overgroottante
matertera maxima	zuster van de betovertgrootmoeder, overoudgroottante
mathematicus	sterrenkundige, sterrenwichelaar
matre	door, met, voor de moeder
matricularius	koster
matrimonii vinculo copulati sunt	zijn verbonden door de band van het huwelijk
matrimonio (coni)uncti sunt	zijn in het huwelijk verbonden
matrimonio ex primo	uit het eerste huwelijk (van de ouders)
matrimonio juncti sunt	zijn door het huwelijk verbonden
matrimonium	huwelijk
matrimonium coniuncti	zijn in het huwelijk verbonden
matrimonium contrahunt	zij sluiten een huwelijk
matrimonium contraxerunt	zij hebben een huwelijk gesloten
matrimonium ini(v)erunt	zijn een huwelijk aangegaan
matrimonium juncti sunt	zijn in het huwelijk verbonden
matrimonium subsequens	(door) later huwelijk (gewettigd)
matrimus	iemand wiens moeder nog leeft
matrin(i)a	meter, peetmoeder, stiefmoeder
matris	van de moeder
matris soror	moederszuster
matrona	gehuwde vrouw, eerbare dame, vrouw van stand (voornaam aanzienlijke
dame), vrouw op gezette leeftijd	
matruela	dochter van de zuster van de moeder
matruelis	ooms'zoon/ooms'dochter van moederszijde (volle of eigen neef/nicht)
matruelis	zoon van de zuetr van de moeder
mature	(vroeg)tijdig
matutinus	in de morgen
mea	mijn
mea licentia	met mijn vergunning
mea licentia	met mijn vergunning
mechanicus	handwerker maand/maanden (afk.)
mechlen dominorum	's Heren Mechelen
medietas	helpt
medium	midden, half
mei parochiani	mijn parochianen
mellicida	imker, bijenteler
membrana	perkament. een op perkament geschreven stuk
membranaceum	in perkament, van perkament
membranaceus	in perkament, van perkament
membranarius	perkamentbereider, perkamentmaker, perkamentverkoper
membranarum commercium	handel in perkament
membranarum confectio	perkamentmakerij
mendica	bedelares
mendicans	bedelend
mendicus	bedelaar
mensa pauperum	annentafel
mensator	paneelmaker, meubelmaker
mensis	maand
mensium	van de maanden
menstruus	een maand oud, maandelijks
mercator	koopman, handelaar, venter

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

mercator cereae	washandelaar
mercator ferri	ijzerhandelaar
mercator granorum	graanhandelaar
mercenarius	dagloner
meredies	middag
meretricis	van de hoer
meretrix	hoer, publieke vrouw, minnares, bijslaapster
mergendus	dopeling
meridie	op het middaguur
meridies	middag meus (vrw. -a) mijn, van mij
meus	mijn
Mgr.	Magister
miles	soldaat, ridder
miles hollandicus	Nederlandse soldaat
miles in servitio	soldaat in dienst van
milies	duizendmaal
militis proles	soldatenkind
militis	van de soldaat
millesimo	op het duizendste, met de duizendste
millesimus	duizendste
ministerium	ambacht, dienst, ambt
minorennis	minderjarig
minorennis	minderjarig
minorese	minderjarige
minutor	heelmeester, aderlater
misere	jammerlijk
misere	jamerlijk
missa	Heilige mis
missa angelica	de engelenmis (uitvaartmis voor kinderen)
mixtus	gemengd (bij bloed- en aanverwantschap)
modice de suis vivens	bescheiden van zijn eigen geld levend
modo	onlangs
mola	molensteen
molarius	molenaar
molendinarius	molenaar
molitor	molenaar
molitoris	Mulders
monachus	monnik, kluisenaar
monasteriensis	van Munster
monetarius	munter, muntmeester
monialis	non, religieuze
monitiones	huwelijksafkondigingen (bannen)
morbis	door ziekten
morbo	door ziekte
morbo caduco	door de vallende ziekte
morbo colico	door een darmziekte
morbo contagioso	door een besmettelijke ziekte
morbo febrili	door een koortsachtige ziekte
morbo incognito	door een onbekende ziekte
morbo languido	door een kwijnende ziekte
morbo levi	door een lichte ziekte
morbo pectorali	door een borstziekte, longziekte
morbo variolorum	door pokken
morbis	ziekte
more christiano	op christelijke wijze

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

moribundorum sacramenta	de sacramenten der stervenden
morientium sacramenta	de sacramenten der stervenden
mors	het overlijden, de dood, een lijk
mors civilis	burgerlijk dood (verlies van burgerrechten)
mort.	mortuus
mortalitas sacra	in de zaligheid gestorven
mortaliter laesus	dodelijk gewond
morte improvisa	door een onvoorziene dood
mortua	overleden vrouw
mortualis	heffing voor de begrafenisplechtigheid
mortui	overledenen
mortuus	(vrw.-a) gestorven, overleden
mosa	de Maas
mosacensis	Maastrichts
mosae Trajectum	Maastricht
mtrm.	matrimonium
muliebris	vrouwelijk
mulier	vrouw
mulieris	van de vrouw
multos	molenaar
multis aliis	met vele anderen
multor	molenaar
multorum mulier	vrouw die verschillende echtgenoten gehad heeft
mundeburdus	(Germaans) voogd
mundiburdus,	zie mundeburdus
munita/munitus	toegediend, voorzien van
munitus	voorzien van
murarius	metselaar
murator	metselaar
mutatio	verandering
mutato nomine	met verandering van de naam

N

n.	natus
N.B.	notabene
N.D.	nobilis dominus/domina
N.N.	nomen nescio
naalis	naturalis
naevus	moedervlek
nakomeling supplevit	trad op in plaats van, verving
nam	want
nat.	natus
nata	geborene (meisje)
nativitas	geboorte
Nativitas Domini	Geboorte des Heren, 25 december
Nativitas Mariae	Maria Geboorte, 8 september
nativitatis	van de geboorte
nativus	geboren, aangeboren
natum	geboren
natum media nocte	geboren te middernacht
natura,	zie in natura
naturalis	natuurlijk (onwettig)
natus	geboren
natus anno	geboren in het jaar
nauta	schipper
navector	veerman
navigator	schipper
navis	boot
navium gubernator	(scheeps-)stuurman
nec	en niet
nec non	en eveneens, en ook
necessariis moribundorum sacramentis	met de benodigde sacramenten der stervenden
necessitatis baptismum	nooddoop
negociator	handelaar, koopman
neomagensis	van Nijmegen
neonatus	pasgeborene
neosponsi	jonggehuwden
neosponsi	de jong gehuwden
neostadiensis	van Nieuwstadt
nepos	kleinzoon, neef
nepta	kleindochter, nichtje
neptis	nichtje, kleindochter, dochter van broeder of zuster
nesciens scribere	niet schrijven kunnende
nescius	onkundig, niet wetende, niet kunnende
nobilis	adel, edel
nobilis domina	weledele dame
nobilis dominus	weledele heer
noctis	van de nacht
nocturnus	nachtelijk
noe	namen
noie	namen
nomen	voornaam
nomen est omen	de naam is een voorteken
nomen et omen	de naam en zijn betekenis gelijk (bakker heten en zijn)
nomen nescio	naam onbekend

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

nomina	namen
nomina baptisorum	naamlijst van gedoopten
nomina defunctorum	naamlijst van overledenen
nomina matrimonio iunctorum	naamlijst der gehuwden
nominavit	heeft genoemd
nomine	in naam van, met als naam
nomine Dei	in de naam van God
non procula	niet ver van
nonagenarius	negentigjarige, negentiger
nonagesimus	negentigste
nonagies	negentigmaal
nonaginta	negentig
nonam (horam)	negende (uur)
nondum	nog niet
nongentesimus	negenhonderdste
nongenti	negenhonderd
nongenties	negenhonderdmaal
nono	op de negende
nonus	negende noster onze
noster	onze
not.	notarius
notabene	let wel
notabilis	de aanzienlijkste, voornaamste burgers van een gemeente
notamine	bijzonderheden/notities
notaris nothus	(Grieks) onwettig, bastaard, onecht
notarius	notaris
notarius publicus	openbaar notaris
notarius regius	koninklijk
nots.	notarius
novalis	nieuw
novem	negen
november	november
novembris	in november
novemdecima	negentien
novennis	negen jaar oud
noverca	stiefmoeder
novercalis	stiefmoederlijk
novercari	stiefmoederlijk bejegenen
novercus	stiefvader
novies	negenmaal
nubere	trouwen
nubilis	huwbaar
nuda proprietas	bloot eigendom (bezit waar een ander dan de eigenaar het vruchtgebruik van benut, de oogst of andere opbrengst van het gebied mag behouden)
nudius tertius	eeregisteren
nullo allato impedimento	wanneer er geen huwelijksbeletsel ontdekt is
nullo(que) detecto impedimento	(en) wanneer er geen huwelijksbeletsel ontdekt is
nummophylacis	van de muntmeester
nummophylax	muntmeester
nummularius	muntsnijder, wisselaar
nunc	nu
nuncupatio	mondelijke aanwijzing van een erfgenaam
nuntius	(gerechts)bode
nuper	onlangs
nupta	bruid, getrouwde vrouw

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

nuptae	bruiden
nuptiae	huwelijksfeest, bruiloft
nuptialis	bruilofts-, van / betreffende de bruiloft
nuptiare	huwen, met iemand trouwen
nuptiarum	van de bruiloft
nuptias celebrare	bruiloft vieren
nuptura	bruid
nupturus	bruidegom
nuptus	gehuwd
nurus	schoondochter
nutricis	van de voedster
nutritor	verpleger, pleegvader, verzorger, opvoeder
nutrix	voedster, baker, pleegmoeder
nutta	Nuth

O

o.	obiit
O.B.	ordo benedictorum
O.D.	ordo dominicarum
O.F.M.	ordo fratrum minorum
O.P.	ordo fratrum praedicatorum
O.S.B.	ordo sancti benedicti
O.TE.	ordinis teutonici eques
ob defectum rationis et loquela	vanwege het verlies van verstand en spraak
ob periculum mortis	vanwege het stervensgevaar
ob.	obiit
ob.s.p.	obiit sine prole
obdorinivit	is ontslapen
obierunt	zijn overleden
obiit	is gestorven
obiit sine prole	stierf zonder nageslacht
obiit subito	plotseling overleden
obire	overlijden, sterven, intreden, begaan, plegen, bedrijven
obituarium	dodenboek
obitus	vrw.-a) dood, overleden
obrutus	begraven
obsequa	dienstmeid, dienstbode
observandis observatis	met inachtneming van de voorschriften
obstetricator	vroedmeester
obstetricis	van de vroedvrouw
obstetrix	vroedvrouw
obstitrix,	zie obstetrix
obtenta dispensatione	na het verkrijgen van de vrijstelling
obtentus	verkregen
obtinere	(vonnis) verkrijgen, verwerven, bekomen
occisus	gedood, vermoord
occisus ictu sclopeti	gedood door een gewerschot
occubuit	hij rust (in het graf)
occubuit	is gestorven, rust in het graf
octavus	achtste
octennis	acht jaar oud
octies	achtmaal
octingentesimus	achthonderdste
octingenti	achthonderd
octingenties	achthonderdmaal
octo	acht
october	oktober
octobris	in oktober
octogenarius	tachtiger, tachtigjarige
octogesimus	tachtigste
octogies	bisschoppelijk rechter
octoginta	tachtig
oes	omnes
officialis	kerkelijk rechter
offinator	werkman in een muntenmakerij
officium,	zie ministerium
olim	vroeger
omissus	weggelaten, vergeten

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

omnes	allen
Omnes Sancti	Allerheiligen, 1 november
omnibus	alle
omnibus ecclesiae romanae sacramentis	met alle sacramenten van de Rooms-Katholieke Kerk
omnibus ecclesiae Romanae sacramentis	met alle sacramenten van de Roomse kerk
omnibus exeuntium sacramentis	met alle sacramenten der stervenden
omnibus exeuntium sacramentis	met alle sacramenten der stervenden
omnibus extremis sacramentis	met alle laatste sacramenten
omnibus sacrae romanae ecclesiae sacramentis (prae-) munitus	voorzien van alle sacramenten van de Heilige Rooms-Katholieke Kerk
omnibus sacrae romanae ecclesiae sacramentis munitus	voorzien van alle sacramenten van de H. Roomse kerk
omnibus sacramentis	met alle sacramenten
omnibus sensibus destitutus	beroofd van al zijn zinnen
operarius	dagloner, (hand)arbeider, werkman, handwerksman, ambachtsman
operarius scriniarius	schrijnwerker
operarius scriniarius	schrijnwerker (maker van fijne meubelen)
operatio caesarea	keizersnede
opidani	burgers, inwoners, van de burger
opifex	bouwmeester, handwerksman, beeldend kunstenaar, gezel, arbeider,
dagloner	
opificis	van de handwerksman, van de arbeider
opificium	beroep, werk
opilio	schaapherder
oppidamus	stedeling, burger
oppidanus	poorter, burger
oppidum	stad
ora et labora	bid en werk
ora pro nobis	bid voor ons
orator	aanvrager
oratrix	aanvraagster
orba	weeskind (meisje)
orbatum	ouderloos, wees, beroofd (als lijdend voorwerp)
orbatus	(vrw.-a) ouderloos, wees, beroofd
orbitas	ouderloosheid, kinderloosheid
orbis	(vrw.-a) blind, ouderloos, wees
ordinariis ecclesiae sacramentis	met de gebruikelijke sacramenten van de Kerk
ordinariis morituriensium sacramentis	met de gebruikelijke sacramenten van de stervenden
ordinarius	gewone
ordinis teutonici eques	ridder van de Duitse Orde, kruisridder
ordo benedictorum	orde van de benedictijnen
ordo dominicarum	orde van de dominicanen
ordo fratrum praedicatorum	orde van de predikheren, dominicanen
ordo fratrum minorum	orde van de minderbroeders, franciscanen
ordo sancti benedicti	orde van de benedictijnen
organista	organist
originali	in oorspronkelijke toestand
originalis	oorspronkelijk
origo	oorsprong, afkomst
oriundus (ex)	(vrw.-a) afkomstig van, afstammend van, kind van
orphanus	(vrw.-a) (halve) wees
ortus	(vrw.-a) afkomstig
ostiarius	deurwachter, portier, poortwachter
otium et pax	rust en vrede
oud trimulus	(vrw. -a) kind van drie jaar oud

P

p.	pagina, parentes, pater, Pater, paterinus
p.m.	post meridiem, pro memoria, piae memoriae
p.p.	parentes
p.s.	post scriptum
p.t.	pro tempore
pace	in vrede, met vrede, door vrede
paelex (pellex)	bijvrouw
pag.	pagina
pagimagister	burgemeester
pagulus	gehucht
pagus	dorp
panetarius	bakker
panifex	(brood) bakker
panificis	van de bakker
pannarius	lakenbereider, lakenwever
pannicida	manufacturier, lakenkoopman
pannifex	lakenwever
pannitonsor	droogscheerder, wolscheerden
pannufex,	zie pannifex
pantopola	(Grieks) groothandelaar, grossier
papa	priester, bisschop
papalis	pauselijk
papulis	door de mazelen
papyrifex	papierfabrikant, papiermaker, papierarbeider
papyrificis	van de papierfabrikant
par.	parentes
paralysis	verlamming
Parasceve	Goede Vrijdag
parens	ouder, vader
parenteel	(allen die van een gemeenschappelijke stamvader afstammen)
parentela	familie (in de ruimste zin), verwantschap,
parentelae	van de familie
parentelus	ouderlijk
parentes	ouders
parentis	van de vader, van de ouder
pariter	tegelijk, op gelijke wijze, evenzeer
parochia	parochie
parochianus	parochiaan
parochus	pastoor, parochiepriester
paroecia	RK gemeente, parochie
pars	deel
partim	gedeeltelijk
partus	pas geboren kind, bevalling
parvulus	(vrw.-a) klein, jong, jong kind
parvus	(vrw. -a) klein, kleine jongen, klein meisje
parvuslus	heel klein
Pascha	Pasen
pastellator	blikslager, pannensmeder
pastor	pastoor, predikant, dominee, zielenherder
pastor loci	pastoor van deze plaats
pater	vader
pater denominatus	aangegeven of genoemde vader
pater ignoratus	onbekende vader

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

pater nescitur	vader niet genoemd, onbekend
pater patris	grootvader langs vaderszijde, vader van de vader
pater praevignus sponsae	stiefvader van de bruid
pater sine nomine	ongenoemde vader
pater sponsae	vader van de bruid
pater sponsi	vader van de bruidegom
pater suppositus	vermoedelijke vader
paterinus	peter, doopvader
paternitas	vaderschap
paternus	vaderlijk
paternus	vaderlijk, van vaderskant
patibulum	kruis, galg
patr.	paterinus
patraster	stiefvader
patrem	vader (lijdend voorw.)
patrem designare recusavit	zie quae patrem designare recusat
patrem designare recusavit	weigerde de vader te noemen
patrem nominavit, declaravit	als vader genoemd
patres	vaders, voorouderspatria - vaderland, geboorteland
patria	vaderland, land
patria caesarea	land behorend aan de keizer
patria imperialis	land behorend aan de keizer
patriciaat	de gezamenlijke patriciers, aristocratie
patrimus	iemand, wiens vader nog leeft
patrina	doophefster, doopmoeder
patrini	peter en meter, doopouders
patrinus	doopheffer, doopvader
patris	van de vader
patris soror	vaderszuster, tante
patritus	van vader geerfd
patrius	vaderlijk, voorvaderlijk
patrona/patronus	(schuts)patroon/patroonheilige
patronymicum	vadersnaam
patruelles	volle neven, volle nichten, waarvan de vaders broers zijn
patruelles magni	neven en nichten in de tweede graad, waarvan de beide grootvaders broeders zijn
patruelis	volle neef, volle nicht (van vaders broer of zuster)
patruelis magnus	kleinkind van de broer van grootvader
patruus	oom, vadersbroer
patruus magnus	oudoom, broeder van grootvader
patruus major	overgrootoom, overoudoom, broeder van de overgrootvader
patruus maximus	betovergrootoom, betoveroudoom, broeder van de betovergrootvader
pauper	arm
paupercula	arm vrouwtje
pauperculus	arm mannetje
pax	vrede
pbr.	presbytes
pecora	vee, kalveren, koeien
pectoralis morbo	door een borstkwaal
pecunia	geld
pecus	vee
pedes	voetganger, voetknecht, infanterist
pedisequa	dienstbode, kamermeisje
peditis	van de voetganger
pelliceum	pelzen borstrok

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

pellifex	bontwerker, pelswerker
pellificis	van de bontwerker
pelliparius,	zie pellifex
pelvifex	metalen schalen- en schotelmaker
penesticus	uitdragen, (oude)kleerkoper
penitentia	berouw (biecht)
penitentie	berouw, biecht, boete
pentarchus	onderbevelhebber, tweede in rang
Pentecoste	Pinksteren
penultima	de voorlaatste dag (van de maand)
per	door (... heen), gedurende, door middel van
per duos dies aegrotavit	hij was twee dagen lang ziek
per me	door mij
peregrinus	reiziger, trekker, pelgrim, vreemdeling
perhonestus	weledele
periculosus	gevaarlijke
periculum mortis	stervensgevaar
perillustris	edelachtbare, hooggeachte, zeer aanzienlijke
peripneumonia	longontsteking
perprocuracionem	bij volmacht
persistere	op iets blijven staan, volharden, staanhouden
persona	de pastoor in titel (niet belast met de zielzorg (curia), maar die wel de inkomsten van het ambt genoot (beneficia). Zijn vaste vervanger was de 'vicarius', deze was wel belast met de zielzorg en heet ook wel curatus)
persuadere	aanraden, overreden, overhalen, doen geloven
pharmacopola	apotheker, koopman in zalf en reukwerk, kwakzalver
phrenesis	krankzinnigheid
phtisicus	teringlijder
phtisis	tering
piae memoriae	zaliger gedachtenis
pictacarius	(schoen)lapper
pictor	schilder
pictores	schilders
pietas	vroomheid, gehoorzaamheid, pieteit
pietatis	van de vroomheid
pincerna	schenker
piscator	visser
pistor	bakker
Pistoris	Beckers
pistrix	bakkerin
pius	(vrw,-a) vroom, trouw
placide	vreedzaam
platea	straat, steeg
pleb.	plebanus
plebanus	pastoor, priester, wereldgeestelijke
pleuritide	wegens pleuritis, zijdeewe, borstvliesontsteking
plumbarius	tinnegieter
plures alii	meer anderen
plurimi	zeer veel anderen
plurimi alii	veel anderen
plurimum reverendus	zeer eerwaarde
pluvia	regen
poena	straf, pijn
polentarius	mouter, graanmaler, brouwersknecht, brouwersgast
poliator	geneesheer, stadsdokter

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

pomarius	fruihandelaar, fruitverkoper
pomeridianam	na de middag
pomeridianus	namiddags
pompa funebris	begrafenisstoet
popinarius	gaarkeukenhouder, verkoper van gekookt en gebraden vlees, levensmiddelenhandelaar
post	na, nadien, nadat
post alium	na de andere, na het andere
post denuntiationem ternalem	na de drie huwelijksafkondingen
post hominum memoriam	sinds mensengeheugenis
post illa verba textus	na die woorden van de tekst
post interlocutoriam sententiam,	zie ante interlocutoriam sententiam
post meridianus	namiddags
post meridiem	na de middag
post partum	na de bevalling
post prandium	na het ontbijt
post scriptum	naschrift (in brieven)
post susceptum baptismum	na het ontvangen van het Heilig Doopsel
post tenebras lux	na de duisternis komt het licht
post trinam proclamationem	na de drie huwelijksafkondingen
post(h)uma	na de dood van de vader geboren kind (dochter)
post(h)umus	na de dood van de vader geboren kind (zoon)
postea	naderhand
posterius	nakomelingen
posteritas	nakomelingenschap
posthumus	(vrw. -a) kind geboren na de dood van de vader
postmeridianus,	zie pomeridianus
postquam	nadat
postridie	op de volgende dag, daags nadien
postumus	(vrw.-a), zie posthumus
pr(a)e	voor
prae	voor
prae.	praeceptor
praeceptor	schoolmeester, onderwijzer
praeco	afkondigen van overheidsbekendmakingen, heraut, amman (ambachtsman), baljuw, drost, schout, gerechtsbode
praedictum	voornoemd
praedictus	(vrw.-a) voornoemd
praedio	gisteren
praefectus	districtshoofd, amman (ambachtsman), voogd
praegnans	zwanger
praemissis proclamationibus	na de huwelijksafkondingen
praemissis tribus bannis	na de drie huwelijksafkondingen
praemittendis	nadat gezegd was, wat gezegd moest worden, nadat verzonden was wat
verzonden moest worden	
praemunitus	voorzien van
praenobilis	edel
praenobilis domina	edele dame
praenobilis dominus	edele heer
praepositus	geestelijke in rang direct onder de abt (belast met kerkelijke rechtspraak), persoon met een leidende taak, proost
praesentibus (ut) testibus	in de aanwezigheid van de getuigen
praesentibus testibus	in aanwezigheid der getuigen
praesidiarius	behorend tot het garnizoen
praetendens	aanstaande (echtgenoot/echtgenote)

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

praetendentis	van de aanstaande (echtgenoot/echtgenoot)
praeter	wegens, behalve
praetor	burgemeester, provoost (net als baljuw een gerechtsdienaar)
praetorium	stadhuis
praevia dispensatione	na het verkrijgen van dispensatie
praevia dispensatione (in tribus proclamationibus)	na het verkrijgen van vrijstelling (van de drie huwelijksafkondigingen)
praevie	(Lat. praevius) tevoren
praevignus,	zie privignus
praevis sponsalibus et tribus bannis	voorafgegaan door ondertrouw en door de drie huwelijksafkondigingen
praevis tribus bannis	voorafgegaan door de drie huwelijksafkondigingen, na de drie huwelijksafkondigingen
praevius	voorafgaand
pre,	zie prae
precedens	voorafgaande
precedente	met het voorafgaande
preco	zie praeco
predio	zie praedio
prefigna	zie privigna
prefignus	zie privignus
premissis	zie praemissis
prepositus	proost
pres.	presbyter
presbyter	priester, ouderling
presdicte	(Lat.praedicere) voornoemde
presentia	aanwezigheid
presentibus (ut) testibus	zie praesentibus (ut) testibus
presentie	aanwezigheid
prestibus testibus	in aanwezigheid van de getuigen
pretor	zie praetor
pridie	de vorige dag, daags ervoor, gisteren
pridie nata	de vorige dag geboren
priester tempore clauso	in de gesloten tijd (in de Vasten- en Adventstijd)
prima	de eerste dag (van de maand)
prima noctis	in het eerste uur van de nacht
primo	ten eerste, in het begin, aanvankelijk
primogenitura	eerstgeboorterecht
primogenitus	eerstgeborene
primus	eerste, voorste
princeps	koning, graaf, abt
priore anno	in het jaar tevoren
privigna	stiefdochter
privignus	stiefzoon
pro	voor, ten behoeve van, in plaats van
pro animae suae refrigerio	tot verkwikking van zijn ziel
pro Deo	om Godswil, gratis
pro iuribus pastoris	voor pastoorsrechten
pro memoria	voor de herinnering
pro qua	in wiens plaats
pro quibus absentibus suppleverunt	die bij hun afwezigheid vervangen werden door
pro quibus absentibus suppleverunt	die bij hun afwezigheid vervangen werden door
pro quo	in wiens plaats
pro quo absente supplevit	die bij diens afwezigheid verving
pro quo/qua	in wiens plaats
pro re nata	naar de aard der zaak

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

pro se er suis	voor hem en de zijnen
pro tempore	voor de tijd van
proamita	zuster van een overgrootvader, overoudtante
proauctor	stamvader
proavia	overgrootmoeder, voormoeder
proavitus	van de voorouders geerfd
proavunculus	broer van een overgrootmoeder, overoudoom
proavus	overgrootvader, voorvader
probandus	hij die het bewijs moet bijbrengen, de te ondervragen
probationis causa	terwille van het bewijs
probator	muncontroleur, muntkeurmeester
probatum est	het is proefondervindelijk goed gebleken
proc.	procurator
prochiliarcha	luitenant-kolonel
proclamatie	afkondiging van het voorgenomen huwelijk, roep
procreare	verwekken, in 't leven roepen, voortbrengen
procreatores	ouders
procul(a)	ver (van)
procuratio at lites	volmacht om op te treden in een geschil voor rechtbank
procuratio at negotia	handelsvolmacht
procurator	woordvoerder, zaakwaarnemer, advocaat, gevolmachtigde
procutatorium	volmacht
prodigi	kwistgoederen (van iemand die wegens verkwisting onder curatele wordt gesteld)
prodigus	verkwisten (persoon aan wie het beheer van zijn goederen gerechtelijk ontnomen is)
progener	man van de kleindochter
progenerare	verwekken, in 't leven roepen
progenies	afstamming, stam, geslacht, kind
progenies	nageslacht
progenitor	stamvader, voorvader
progenitrix	stammoeder
progenitus	zoon, kind, ras, afstamming, nageslacht
prognatus	geboren, afstammeling
proles	kind, kroost, nageslacht
proles illegitima	onwettig kind, bastaard
proles naturalis	wettig kind
proles spuria	onwettig kind, bastaard
promatertera	zuster van de overgrootmoeder, overoudtante
promeridianus	in de voormiddag
promulgatio	huwelijksafkondiging
pronepos	achterkleinzoon
proneptis	achterkleindochter
pronurus	vrouw van een kleinzoon
propaginis	van het nageslacht
propago	nageslacht, nakomelingschap
propatruus	broer van een overgrootvader
prope	dicht bij
propia persona	in eigen persoon
propinquitias	verwantschap, (nabuurschap, buurt, nabijheid
propinquus	(vrw.-a) bloedverwant
propola	opkoper, oudeklereenkoper
proprietaryus	eigenaar
propter	wegens, om, volgens,
prosapia	verwantschap, familie, geslacht, nageslacht, nakomelingschap

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

prosocer	overschoonvader, grootvader van de echtgenote
prosocera	overschoonmoeder, grootmoeder van de echtgenote
protavus	bet-overgrootvader
protribunus	bevelhebber, commandeur, opperofficier, overste
provisus	het vooruitzien, de voorzienigheid, mits, vooropgesteld dat
pubertas	puberteit, huwbaarheid, rijpingstijd
puella	meisje
puella publica	meisje van lichte zeden
puellaris	meisjesachtig, maagdelijk
puellula	klein meisje, aardig meisje
puer	jongen, kind
puera	meisje
pueri	kinderen
puerinus	knaapje, jongetje
pueritia	kindsheid, eerste jeugd, kinderjaren (tot 17 jaar)
puerpera	kraamvrouw
puerperis	tijdens de bevalling
puerperium	bevalling, het baren, kraambed
puerulus	baby
pugna	veldslag
pupa	klein meisje, poppetje
pupil	pleegzoon
pupilla	moederloos, halve wees van moederszijde, pupil, pleegdochter
pupillaris	van de wees, van de pupil
pupillus	moederloos, halve wees van moederszijde,
pupula	klein meisje, oogappel
pupulus	jongetje, knaapje
pupus	jongetje
Purificatio	Maria Lichtmis, 2 februari
pusio	knaapje, jongetje
pustulae	puisten
pusus	knaap, jongen
Puteanus	Van de Putte
puteus	put, gat
putus	knaapje, jongetje

Q

q (quondam)	wijlen
q.q.	qualitate qua
quadragenarius	veertigjarige
quadragenarius	veertigjarige, veertiger
quadragesima	veertigdagentijd, vastentijd
quadragesimus	(vrw.-a) veertigste
quadragies	veertigmaal
quadraginta	veertig
quadrans	kwart, vierde deel
quadrante	met een kwart, op een kwart
quadriarius	voerman
quadriennis	vierjarig
quae nominavit patrem	die als vader noemde
quae nominavit patrem N	die als vader noemde N.
quae patrem declaravit	die als vader noemde
quae patrem designare recusavit	die weigerde de vader te noemen
qualitate qua	in hoedanigheid van, gevolmachtigd als
qualiter	zoals, hoe
quamquam	ofschoon
quandam	eertijds, wijlen
quantum	hoe groot, hoeveel, zo
quantus	(vrw.-a) hoe groot, hoeveel, zo groot als, zo veel als
quarto	op de vierde, met een vierde, door een vierde
quartus	vierde
quartus decimus	veertiende
quasimodo	eerste zondag na Pasen
quater	viermaal
quaterdecies	veertienmaal
quattuor	vier
quattuordecim	veertien
que	en
-que	(achter een woord geplaatst) en
qui	die
qui fuit 55 annis	die 55 jaar oud was
qui mecum	die met mij
quia	omdat
quidam	de een of andere
quidem	inderdaad, zeker
quietus	kalm, rustig
quifuit ... annis	die ... jaar oud was
quindicies	vijftienmaal
quindecim	vijftien
quingentesimus	vijfhonderdste
quingenti	vijfhonderd
quingenties	vijfhonderdmaal
quinguagenarius	vijftiger, vijftigjarige
quingagesimus	vijftigste
quinguagies	vijftigmaal
quinguaginta	vijftig
quinque	vijf
quinquennis	vijfjarig
quinqüies	vijfmaal

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

quintam matutinam	vijf uur in de morgen
quinto	op de vijfde
quintus	vijfde
quintus decimus	vijftiende
quo	waarheen, waardoor, daarom
quod	dat (betrekkelijk)
quod attestor	hetgeen ik bevestig
quod bene notandum	wat goed opgemerkt moet worden
quod erat demonstrandum	wat bewezen moest worden
quod testor	hetgeen ik getuig
quondam	eertijds, vroeger
quoque	ook

R

r.	recto
R.D.	reverendus Dominus
r.fl.	relicta filia, relictus filius
R.I.P.	requiescat in pace
ratiocinator	boekhouder, rentmeester, advocaat
ratione dubii	om reden van de twijfel
ratione dubii	om reden van de twijfel
ratione privatus	berooft van zinnen
ratione privatus	berooft van zinnen
Rdo.	reverendo
reale	werkelijk (bijv. naamw.)
realis	werkelijk (bijv. naamw.)
realiter	werkelijk (bijwoord)
rebaptizatus	herdoopt
receptor	ontvanger (van bijv. belastingen)
reconventie,	zie conventie
recto (folio)	op de voorzijde van het blad
rector	leider, bestuurder, graaf, burgemeester, pastoor
rectum	recht, rechtvaardig (lijd.voorw.)
rectus	recht, rechtvaardig
redemptor	handelaar, koopman, Verlosser, Heiland, Zaligmaker
reditibus pauperum vivens	onderhouden door de uitkering aan de armen
refectus (sacramentis)	gesterkt (door de sacramenten), bediend
refisa	teruggegeven, teruggestort, terugbetaald
regeneratie	wederopwekking, wedergeboorte, vernieuwing, doop
regeneratus	(vrw-a) wedergeboren, gedoopt
regina	koningin
regio	landstreek
registrum	lijst, register
registrum baptizatorum	doopboek
registrum defunctorum	overlijdensregister
registrum iunctorium	trouwboek
registrum matrimonio	trouwboek
registrum matrimonio junctorum	trouwboek
registrum mortuorum	overlijdensregister
regius	koninklijk
reL	relictus
relicta	weduwe, achtergelaten vrouw
relicta filia	nagelaten dochter
relictis binis filiis majorennis	met nalating van twee meerderjarige zonen
relictis duabus filiabus	met nalating van twee dochters
relictis tribus prolibus	met nalating van drie kinderen
relictus	weduwnaar, achtergelaten, achtergebleven
relictus viduus	weduwnaar
relinquens	achterlatend, overblijvend
relinquens post se uxorem cum 4 prolibus	een vrouw met 4 kinderen achterlatend
relinquens post se uxorem cum prolibus	een vrouw met ... kinderen achterlatend
remensis	van Reims
remissis (omnibus) bannis	met nalating van (alle) huwelijksafkondigingen
remissis proclamationibus	met nalating van de huwelijksafkondigingen
ren.	renatus
renata	gedoopt meisje

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

renatus	gedoopte jongen
repudiatus	(vrw.-a) gescheiden, verstoten
repudium	echtscheiding, beëindiging van de verloving, scheidsbrief (van de man aan zijn vrouw)
requiem aeternam dona ei domine	heer schenk hem de eeuwige rust
requiescat in pace	hij/zij moge rusten in vrede
requievit in Domino	hij/zij rustte in de Heer
requisitis denunciationibus	met de vereiste huwelijksafkondigingen van een huwelijk in de besloten tijd
residet	woont, verblijft
residet apud	woont, verblijft bij
residet continuo in oppido	woont steeds in de stad
residet extra	woont buiten
retentus	teruggehouden, teruggetrokken, bewaard
retulit	heeft aan het licht gebracht
revalidatus	achteraf gewettigd
reverendissimus	hoogerwaarde
reverendo	aan de eerwaarde
reverendus	eerwaarde
reverendus dominus	eerwaarde heer
rex	koning
rheumate	door reumatiek
rhodia ducis	's-Hertogenrade
ribaldus	landloper, vlegel, deugniet
RIP (requiescat in pace)	dat hij rustte in vrede
ristrius	stiefvader
rite	naar behoren, plechtig, volgens de godsdienstige gebruiken
rite munitus	(vrw.-a) Heilig Oliesel ontvangen hebben
rodensis	van 's-Hertogenrade
Romano-Catholicae religionis	van de Rooms-Katholieke godsdienst
rotarius	wagenmaker
rubro sigillo	met rood zegel (tegen betaling kon officiële vrijstelling van de huwelijksafkondigingen worden verkregen)
ruraemundensis	van Roermond
ruricola	landbouwer, boer
rusticus	landbouwer, boer

S

S.	heilige (afk.)
S.(S.)	susceptores
S.P.Q.	senatus populusque ...
S.R.E.	Sancta Romana Ecclesia
s.s.	sancti
s.s. (sancti)	heilige
S.T.D.	sanctae theologiae doctor
sabbati dies	zaterdag
sabbatum	zaterdag
sacel.	sacellanus
sacellani	kapelanen, onderpastoors, geestelijken die de
sacellanus	kapelaan, onderpastoor, hulppriester
sacellum	kapel
sacer	heilig, gewijd
sacerdos	priester, kapelaan
sacra	heilig
sacra baptismatis unda ablutus	gezuiverd door het Heilig Water van het doopsel
sacra communio	de Heilige Communie
sacra unctione	heilig oliesel
sacramentaliter	sacramenteel
sacramentis	sacramenten
sacramentis munitus	voorzien van de sacramenten
sacramento sacri olei munitus	voorzien van het Heilig Oliesel
sacramentum	sacrament
sacramentum extremae unctionis	het sacrament van het Laatste Oliesel
sacramentum matrimonii	het sacrament van het huwelijk
sacramentum poenitentiae	het sacrament van de Biecht
sacrifista	koster
sacrista(nus)	misdienaar, koster
sacro oleo provisus	voorzien van het Heilig Oliesel
saepius	vaak, meerdere malen
saldus	waardeloos, ongebruikt, schuldig
samiator	slijper, polijster (van wapens en gereedschap)
sancta	heilige
sancta gertrude	Sint-Geertruid
sanctae theologiae doctor	doctor in de godgeleerdheid
sancti martini ad furam	van Sint Martensvoeren
sancti stephani insula	Stevensweert
sanctimonialis	religieus, devoot, heilig persoon
sanctis sacramentis	met de Heilige sacramenten
sanctum sanctorum	het Heilige der Heiligen
sanctus	(vrw.-a) heilig
sanguinem spuens	bloed spuwend
sanguinis fluxum	bloedvloeïng, bloedstroom
sarrator lignorum	houtzager
sartor	kleermaker, snijder
sartrix	kleermaakster
satelles	vazal, leenman, gewapend bediende
satelles	gerechtsbode
satoris	Schreurs
satrapa	stadhouder, leenman
sc.	scilicet

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

scabini	schepenen, wethouders
scabinus	schepen, wethouder
scandularius	dakdekker
schin ad golam	Schin op Geul
scilicet	namelijk, te weten
scindere	uit-, weghalen (bij een bevalling)
scissum	eruitgerukt
sclatorius	dakdekker, leidekker
sclopetus	buks, geweer, geweerschot
scolaris	scholier
scolas.	scolasticus
scolasticus	scholaster, hoofdschoolmeester (vaak een geestelijke)
scoparius	straatveger, bezembinder
scorpionarius	(kruis)boogschutter
scorta	lichtekooi (ongehuwde moeder)
scortator	hoerenloper, verwekker van onecht kind
scortum	lichtekooi
scriba	secretaris, klerk, schrijver
scribere	schrijven
scriniarius	schrijnwerker, meubelmaker, secretaris
scrinifex	zie scriniarius
scrinifex	schrijnwerker
scrinipar	schrijnwerker
scrips.	scripsit
scripsit	heeft geschreven
scriptor	schrijver, klerk, secretaris, opsteller (van testamenten)
scrutarius	uitdragen, opkoper, oudeklerekoper
sct.	sanctus
sculptor imaginum	beeldhouwer
sculte (scultis)	schout(en)
scultetia	schoutenambacht
scultetus	schout (vertegenwoordiger van de landsheer bij de lage gerechten), hoofd van gerecht en politie, politiebeambte
se affinare	door huwelijk verwant worden, verzwageren
se scribere ignaros declaraverunt	verklaarden niet te kunnen schrijven
se scribere ignarum declaravit	verklaarde niet te kunnen schrijven
se(r)vus	knecht, dienaar, bediende, lakei, gezel, ook beambte
secretarius	(dorps)secretaris
secretarius	stadsschrijver
secta	secte
secta luteranorum	de sekte der Lutheranen
secta luteranorum	de secte der lutheranen
secula seculorum	tot alle eeuwigheid
secunda	tweede (vrouw)
secundo	ten tweede, op de tweede
secundus	tweede
sed	maar
sedecim	zestien
sellarius	zadelmaker
sellator	zadelmaker
semel	eenmaal
semen	zaad, kroost, spruit, geslacht
semiennis	een half jaar oud
seminis	van het zaad, van het nageslacht
semistultus	halfdwaas

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

sen.	senior
senator,	zie sellarius
senatus populusque ...	de senaat en het volk van ...
senectus	ouderdom, hoge leeftijd
senectute confectus	zwak van ouderdom
senectutis	van de ouderdom
senescalculus	hofmaarschalk, oudste dienaar
senescalissa	vrouw van een hofmaarschalk
senex	oud, bejaard, grijsaard, oudeman/vrouw (meestal boven de zestig jaar)
senexadolescens	oude vrijer
senii	van de ouderdomszwakte, van het verval van krachten
senilicus	oud mannetje
senilis	afgeleefd, vervallen door ouderdom
senio confectus	door ouderdom uitgeput
senio consumptus	door ouderdom uitgeput
senior	de oudere, de oudste
senis	van de oude, van de grijsaard
senium	ouderdomszwakte, verval van krachten
sententia	vonnis
sententiam inter missarum solemnna	tijdens de mis
sepelivi	ik heb begraven
septem	zeven
septem dies	zeven dagen
september	september
septembris	in september
septemdecies	zeventienmaal
septemdecim	zeventien
septennis	zeven jaar oud
septies	zevenmaal
septimana	week
septimo	op de zevende
septimus	zevende
septimus decimus	zeventiende
septingentesimus	zevenhonderdste
septingenti	zevenhonderd
septuagenarius	zeventiger, zeventigjarige
septuagenties	zevenhonderdmaal
septuagesimus	zeventigste
septuagies	zeventigmaal
septuaginta	zeventig
septuennis	zevenjarige
sepulc(h)rum	graf, grafmonument
sepultor mortuorum	doodgraver
sepultura	begrafenis, graf, het verbranden van een lijk
sepultus	begraven
sepultus in choro	in het koor begraven
sepultus in coemeterio	op het kerkhof begraven
sepultus in ecclesia	in de kerk begraven
sepultus in ecclesiae navi	in het schip van de kerk
sepultus in templo	in de kerk begraven
sericarius	zijdehandelaar, zijdewerker, zijdeweaver
servatis servandis	met in achtneming van de voorschriften
servitus	erfdienstbaarheid (op een huis of een stuk grond), dienstbaarheid
servitutes rerum	erfdienstbaarheden (op een huis of een stuk grond), lasten waarmee een erf is bezwaard ten dienste van een ander erf

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

servus	knecht, dienaar, schildknaap
sescentesimus	zeshonderdste
sescenti	zeshonderd
sescenties	zeshonderdmaal
sesquiennis	van anderhalfjaar
seu	of sex zes
sex	zes
sexagenarius	zestigjarige, zestiger
sexagesimus	zestigste
sexagies	zestigmaal
sexaginta	zestig
sexdecim	zestien
sexennis	zes jaar oud
sexies	zesmaal
sextus	zesde
sextus decimus	zestiende
sexus	geslacht
sic	zo, op deze wijze
sicut	zoals, alsof
sicut et	zoals ook
sigillum	teken, beeld, zegel (signum)
signatum erat	was getekend
signatura	handtekening
signifer	vaandeldrager, aanvoerder
silva	bos, woud
similarius	bakker van wittebrood
similis	gelijk
sinatura	handtekening
sine	zonder
sine die	zonder bepaalde dag van behandeling (bij een rechtszaak)
sit venia verbo	vergeef me het woord
sittardiensis	van Sittard
situ	ter plaatse
situs	plaats, de situatie, oorspronkelijke toestand
sive	ofwel
soboles,	zie suboles
sobrina	nicht van moederskant
sobrinus	neef van moederskant
socer	schoonvader
socer magnus	grootvader van de huwelijkspartner
socer major	overgrootvader van de huwelijkspartner
soceri	van de schoonvader
socrinus	vrouwsbroeder, zwager
socrinus	zwager
socrus	schoonmoeder
socrus magna	grootmoeder van de huwelijkspartner
socrus major	overgrootmoeder van de huwelijkspartner
soldanus	huurling, soldaat
solemnicatio	huwelijksvoltrekking
solemnitatio	plechtigheid, formaliteit
solemniter	plechtig
solemnizatum	ingezegend
solicessatio	braakligging
solitis proclamationibus	na de gebruikelijke huwelijksafkondigingen
sollers	bekwaam

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

solum	alleen (lijd. voorw.)
solus	alleen
soluta	ongehuwde vrouw, alleenstaande vrouw
solutus	ongehuwde man, alleenstaande man
solvit	hij/zij heeft (hebben) betaald, afgelost
soror	zuster
sororcula	zustertje
sorores	de zusters
sororis	van de zuster
sororius	zwager, zustersman, zusterlijk
sororpatris	zuster van de vader
sororum	van de zusters
spica	korenaar
spicarium	graanzolder
spiritum Deo reddidit	gaf zijn geest aan God terug
spiritum Deo reddivit	gaf zijn/haar geest aan God terug
spiritum exhalavit	blies de laatste adem uit
spoliationes	vernielingen, brandstichtingen, plunderingen
spons.	sponsus, sponsalia
sponsa	bruid
sponsalia	verloving, trouwbeloften, ondertrouw, verlovingsfeest, huwelijksonderricht, bruidschat, huwelijksgift
sponsalitijs	de verloving betreffend
sponsalium	van de verloving
sponsari	huwen, met iemand trouwen
sponsor	borg, doopgetuige
sponsoris	van de borg, van de doopgetuige
sponsus	aanstaande bruidegom, verloofde
sportifex	mandenmaker
sportularius	mandenmaker, mandenvlechter, biezenvlechter
sprintifex	speldenmaker
spuria	onwettige dochter
spurius	(vrw.-a) bastaard, (onwettig) kind
sputo sanguinis	door een bloedspuwing
SRE = Sacramentis Reflexus ecclesia	sacrament van de H. Roomse kerk
st.	sunt, sanctus
stagnifusor	tinnegieter
stannarius	tinnegieter
staterarius	wagenmaker, rijtuigmaker
statim	terstond
status aniniarum	(lett. staat van de zielen) lijst van de parochianen
sterculinum	mesthoop, beerput
sterilitas	onvruchtbaarheid
sterquilinum	mesthoop, beerput
stirpis	van de stam, van de familie, van de afstammeling, van de nakomeling
stitor	kramer
studiosus	studerend, student
stultus	(vrw.-a) gek, zot, beroofd van zijn/haar zinnen
suae coniugis (legitimae)	van zijn (wettige) echtgenote
suae uxoris (legitimae)	van zijn (wettige) echtgenote
sub	onder, omstreeks, tegen
sub conditione	onder voorwaarde (een doop 'onder voorwaarde' betekent dat de dopeling nog niet of niet geldig was gedoopt, zoals het herdopen van bekeerlingen uit het protestantisme of van babies die uit nood alvast door de vroedvrouw waren gedoopt)

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

sub dimissorialibus R. D. pastoris sponsi	met de verlofbrieven van Eerwaarde Heer pastoor van de bruidegom
sub dimissorialibus Reverendus Dominus pastoris sponsi	met de verlofbrieven van de eerwaarde heer pastoor van de bruidegom
sub hac parochia	onder deze parochie
sub iuramento	onder eed
sub mediam noctem	omstreeks middernacht
sub meridiem	tegen de middag
sub urbe	buiten de stad
sub vesperam	tegen de avond
subcenturio	tweede- of onderluitenant
subcommendator	officier
subditus	onderdaan, leenman, ingezetene, inwoner
subitanea morte	door een plotselinge dood
subitaneae	(Lat. subitaneus) plotseling
subito	plotseling
subito defuncta	schielijk overleden
submatricularius	onderkoster
submersum	verdronken (lijd. voorw.)
submersus	(vrw.-a) verdronken
submersus in Mosa	verdronken in de Maas
suboles	kind, afstammeling, nakomeling
subolis	van het kind
subscripsi	ik heb ondertekend
subsequens	(hieronder) volgend
subsignerant	hebben ondertekend
subtribunus	onderbevelhebber
subulcus	varkenshoeder, zwijnenhoeder
succursalis	hulpkerk
sufferator	hoefsmid
suffocatus	gestikt
sui juris	onafhankelijk (van zijn ouders)
sui juris	onafhankelijk (om zonder toestemming van de ouders te mogen trouwen)
summa gradu	met, in de hoogste graad
summo mane	's morgens vroeg
summus pontifex	Paus
sunt	zij zijn
superior dominus	leenheer, leider, vorst
superstes	overlevend, afstammeling,
supplevit	trad in plaats van
supradictus	bovengenoemd
supradictus	bovengenoemd
surdaster	hardhorend, doof, dovig
surdus	doof
surdus et mutus	doofstom
susc.	susceperunt, suscepit, susceptor
susceperunt	hebben ten doop gehouden, waren getuigen
susceperunt eum de sacro fonte	die zij opnamen van het Heilig doopvont
suscepit	heeft ten doop gehouden, was getuige
suscepto prius baptisate ab obstetrice	na eerst het doopsel ontvangen te hebben van de vroedvrouw (nooddoop)
suscepto prius baptisate ab obstetrice	na de eerst het doopsel ontvangen te hebben van de vroedvrouw
susceptor	doopgetuige, doopvader
susceptores	doopgetuigen, doopheffers, peter en meter
susceptores erant	de doopgetuigen waren
susceptores fuerunt	de doopgetuigen waren
susceptores fuerunt	de doopgetuigen waren

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

susceptorum	van de doopgetuigen
susceptrix	doopgetuige, doopmoeder
suscipere	ontvangen, dragen, heffen, ten doop houden, doopgetuige zijn
suscipi	gedoopt worden
suscipientes	doopgetuigen
suscipientibus	met als doopgetuigen
suscipio	ik ben doopgetuige
sutor	schoenmaker
suum	zijn, haar, hun (lijd. voorw.)
suus	(vrw.-a) zijn, haar, hun

T

tabe	wegens tering
tabellarius	(post)bode, looper, brievenbesteller
tabellio	zie tabellarius
tabemarius	winkelier, herbergier
tabemator	zie tabernarius
tabes	tering
tactu apoplexico	door een beroerte, door een aanval getroffen
tactus	getroffen, gewond, gebroken
talemetarius	bakker
talis pater, qualis filius	zo vader, zo zoon
tamen	toch
tandem	eindelijk, tenslotte
tanquam	als, zoals
tapetium artifex	tapijtwerker
tector	dakdekker, stucadoor
tector diomorum	dakdekker, dakmaker
tector laterum	ticheldekker, dakpannenlegger
tector stramineus	strodaklegger, rietdekker
tegularius	pannenbakker, steenbakker, dakpannenlegger
telonei receptor	ontvanger der belastingen
tempestive	tijdig
templum	kerk
tempore	ten tijde van
tempore clauso	in de besloten tijd (vaste tijd)
tempore necessitatis	in tijd van nood
tenebras	duisternis
ter	driemaal
ter decies	dertienmaal
ter miliesimus	drieduizendste
ter milies	drieduizendmaal
ternpestive	tijdig, op de juiste tijd
ternplarius	ridder van de Orde der Tempeliers,
terra decimalis	tiendenland (land waarvan men een tiende deel van de oogst aan de eigenaar moet afstaan, soort pachtsysteem, zie ook decima)
territorium	land
tertiam	derde
tertio	op de derde, met de derde
tertius	(vrw.-a) derde
testes	getuigen, doopgetuigen, huwelijksgetuigen
testes)ierunt	getuigen zijn geweest
testibus	met als getuigen
testis	getuige, doopgetuige, huwelijksgetuige
textor	wever
textor laneorum	wolwever
textor lineorum	linnenwever
textores	wevers
textoris	Wevers
thesaurarius	schatbewaarder
thorensis	van Thorn
thoro ex illegitimo	uit onecht gesproten
thorum	bed
thorus	bed

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

thysicus	teringlijder
thysicus = phthysicus	teringlijder
thysis	tering
tinc(t)io	doop
tinctor	textielverver
tomeator	draaiër, beeldhouwer
tonsor	barbier, schapenscheerder
toparcha	heer van een erfgoed
tornator	pottenbakker
trajectensis	van Maastricht, van Utrecht
trajectum	Maastricht
trajectum inferior	Utrecht
trajectum superior	Maastricht
transiens	reiziger
translatus	overgebracht
trecentismus	driehonderdste
trecenti	driehonderd
trecenties	driehonderdmaal
tredecim	dertien
tredecimus	dertiende
tregemini	zie trigemini
tres	drie
treverensis	van Trier
tria	drie
tria milia	drieduizend
tribunus	overste, bevelhebber, gildemeester
tribus	gilde, vereniging, geslacht, familie, stam
tribus habitis proclamationibus	na de drie huwelijksafkondigingen
tribus proclamationibus praemissis factis	na de drie roepen
tribus proclamationibus praemissis factis	na de drie huwelijksafkondigingen
tricenarius	dertigjarige, dertiger
tricesimo	op de dertigste, met de dertigste
tricesimus	dertigste
tricies	dertigmaal
tridentinum	van het concilie van Trente
triennis	drie jaar oud
trigamus	driemaal getrouwd geweest
trigemini	(vrw.-ae) drieling
triginta	dertig
trimestris	drie maanden
trimulus	drie jaar oud
trinepos	kleinzoon van een achterachterkleinkind
trineptis	kleindochter van een achterachterkleinkind
trinitas	Heilige Drie-eenheid, Drievuldigheid
Trinitatis	Drievuldigheidszondag
tritavia	grootmoeder van de betovergrootvader
tritavus	grootvader van de betovergrootvader
tritor	dorser
triturator	dorser
tumulata	begraven vrouw
tumulatus	begraven
tungros	Tongeren
tussi	door hoest
tutela	voogdij(schap)
tutor	voogd, beschermer

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

tutoris
tutrix

van de voogd
voogdes, beschermster

U

u.a.	ut ante
u.i.	ut infra
u.s.	ut supra
ubi	waar
ulcere	door een zweer
ultima	op de laatste dag
ultimo die	op de laatste dag (van de maand)
ultimum diem vitae clausit	sloot zijn laatste levensdag af
ultimus	laatste
ultimus familiae	laatste van de familie
ultrajectensis	van Utrecht
ultrajectum	Utrecht
un(i)gena	eniggeboren
un(i)genitus	eniggeboren
unctio extrema -	laatste oliesel, zalving (van een stervende)
unctione -	oliesel/zalving
unde obligavit se et sua	dientengevolge verbond hij/zij zich zelve en zijn/haar bezit
undecies	elfmaal
undecim	elf
undecimus	elfde
undetricesimus	negenentwintigste
undetricies	negenentwintigmaal
undetriginta	negenentwintig
undevicesimus	negentiende
undevicies	negentienmaal
undeviginti	negentien
unetvicesimus	eenentwintigste
unetvicies	eenentwintigmaal
unicus	de enige
unius	van een
unum et idem	een en het zelfde
unus	een
unus er viginti	eenentwintig
urbe	in de stad
urbe N.	in de stad N.
usu	gebruikelijk
usu rationis carens	berrofd van het gebruik van zijn verstand
usu rationis carens	berooft van her gebruik van zijn/haar verstand
usu rationis privatus	berooft van het gebruik van zijn/haar verstand
ususfructus	vruchtgebruik, zakelijk recht om andermans oogst te gebruiken
ut	zoals, evenals, als
ut aiebant	zoals ze verklaarden
ut ante	als tevoren, zoals vroeger
ut asserunt	naar hun zeggen, naar hun beweren
ut dicitur	zoals gezegd wordt
ut dicunt	zoals ze zeggen
ut fertur	naar men zegt
ut infra	zoals beneden (staat beschreven)
ut patet in registro	zoals blijkt uit het register
ut supra	als hierboven (staat beschreven)
uterinae sorores	halfzusters met dezelfde moeder
uterini	van dezelfde moeder

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

uterinifratres	halfbroers met dezelfde moeder
uterque	beiden
uterus	buik (van de moeder), baarmoeder
utfertur	naar men zegt
uti	zie ut
uti dicitur	zie ut dicitur
uti mater in partus doloribus coram obstetrice declaravit	zoals de moeder in barensweeen aan de vroedvrouw verklaarde
uti mater in partus doloribus coram obstetrice declaravit	zoals de moeder in barensweeen aan de vroedvrouw verklaarde
utriusque iuris doctor	doctor in de (beide) rechten (kerkelijk en burgerlijk recht)
uv.	iuvenis, zie J
ux.	uxor
uxor	echtgenote, vrouw
uxorari	uithuwelijken, trouwen
uxorata	getrouwde vrouw
uxoratus	getrouwde man
uxoris	van de echtgenote

V

v.	verso, vidimus
vacca	koe
vagabundus	(vrw.-a) zwervend, zwerver
vaginarum confector	wapenschedenmaker
vagus	zwervend, zwerver
valde	zeer
valent	zijn waard
valet	is waard
vallis	Vaals
valvarius	portier, deurwachter, huisbewaarder
van God in omnibus	op alle punten
varii	diverse
variolis	wegens pokken
vascularius	kuiper, maker van vaten en tonnen
vector	voerman, koetsier, bevrachter, schipper
vedova	weduwe
vedovus	weduwenaar
vegesimo,	zie vicesimus
vel	of, ofwel
venator	jager
venditor	verkoper, slijter, handelaar, koopman
veneris dies	vrijdag
venia	toestemming, verlof
venia aetatis	meerderjarigheidsverklaring
venit	komt, kwam
venlonensis	van Venlo
verbatim et litteratim	woord voor woord en letter voor letter, woordelijk en letterlijk
Verbi Divini Minister	predikant, dienaar van het goddelijke woord
vero	waarachtig, echter, wettig, waar, waarlijk
verso (folio)	op de achterkant van het blad
versus	naar, tegen, achterkant
verus	waar, echt, authentiek
verus matricularius	titelvoerende koster
vesper	avond
vesperi	's avonds
vespertinus	van de avond, tot de avond behorend
vespillo	lijkdrager
vestifex	kleermaker
vestpertinus	van de avond
vetula	oude, bejaarde vrouw
vetulus	oude, bejaarde man
vetus	oud, bejaard
vexillarius	vaandeldrager, komet (aspirant officier)
vexillifer	vaandeldrager
vi	krachtens, met kracht
vi rubris sigilli	door de kracht van het rode zegel, zie ook rubro sigillo
viaticum	reisgeld, laatste Oliesel, Avondmaal
vibrellator	kanonnier, artillerist
vicarius perpetuus	plaatsvervanger, van de pastoor
vice	in plaats van
vice pastore	als plaatsvervanger van de pastoor
vicecomes	burggraaf, edelman

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

vicecomitissa	burggravin, edelvrouw
vicecommendator	plaatsvervangend officier
vicedecurio	onderkorporaal
vicenarius	twintigjarige, twintiger
vicesimo	op de twintigste, met de twintigste
vicesimus	twintigste
vicies	twintigmaal
vicinus	buur
vicinus	naburig, aangrenzend, buurman
vico	in de wijk, in de buurt, in het gehucht, op straat
vicus	wijk, buurt, gehucht, straat
vid	vide
vide	zie
videatur	men kan zien, men ziet
videbatur	hij scheen, hij leek
videlicet	te weten, namelijk
vidibatur	hij scheen, hij leek
vidimus	(lett. wij hebben het gezien) akte, waarbij degene die haar uitvaardigt, verklaart een zekere akte te hebben gezien en in zijn verklaring de tekst van die akte opneemt, gelegaliseerd afschrift van een oorkonde
vidit	gezien
vidua	weduwe
viduam relinquens	als weduwe achterlatende
viduatum	tot weduwe/weduwnaar gemaakt
viduatus	weduw(naar)schap
viduitas	weduw(naar)schap, weduw(naar)staat
viduitatis	van het weduw(naar)schap, van de weduw(naar)staat
viduum relinquens	als weduwnaar achterlatende
viduus	weduwnaar
vietor	kuiper, maker van tonnen en vaten
vigesimus	twintigste
viginti	twintig
vigore rubri sigilli	krachtens het rode zegel (tegen betaling kon vrijstelling van de huwelijksafkondigingen worden verkregen, zie ook rubro sigillo)
villa	pachtgoed, boerderij, gehucht, dorp
villacus	dorpeling, beheerder van landgoed, pachter, halfwin
villica	pachteres
villicus	pachter
villicus maior	pachter
viminarius	mandenmaker
vinitor	wijnkoper, wijnhandelaar
vir	echtgenoot, man
virgina	maagd, ongehuwde vrouw
virgineus	(vrw.-a) maagdelijk
virginis	van de maagd, van de ongehuwde vrouw, van de non
virginitas	maagdelijkheid
virginitatis	van de maagdelijkheid
virgo	maagd, ongetrouwde vrouw, non
virgulator	bezembinder
virguncula	juffertje, meisje
virguncula	meisje
vir	van de man, van de echtgenoot
viribus exhaustus	uitgeput van krachten
virtuosus	deugdvol
visetum	Vise (Wezet)

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

visetum campi	Veldwezelt
visis litteris	gezien de brieven
visis litteris Rdi (reverendi) Dni (domini) Pastoris in N.	gezien de brieven van de Eerwaarde Heer Pastoor te N.
vistelator	fluitspeler, speelman
visum repertum	schriftelijk verslag van een onderzoek (vooral van een lijkschouw)
vitam cum morte commutavit	heeft het leven met de dood verwisseld
vitam cum morte conjunxit	verbond het leven met de dood
vitor	(manden)vlechter
vitri(i)arius	glazenmaker, glasblazer
vitriator	glazenmaker, glasblazer
vitricus	(vrw.-a) kerkvader, schatbewaarder, schoonvader/-moeder, stiefvader/-
moeder	
vitriactor	glazenmaker, glasblazer
vitrifex	glazenmaker, glasblazer
vitripictor	glasschilder
vivens	levend, levend van, in zijn onderhoud voorzienend met
viverit (dum-)	in zijn/haar leven, tijdens zijn/haar leven
vocatur	wordt genoemd
volento Deo	als God wil
vomitus	het braken
voti	van de gelofte, van de huwelijksbelofte, van de verloving, van de zegenwens, van de stemming, van de rechterlijke beslissing
votum	gelofte, huwelijksbelofte, verloving, zegenwens, stemming, rechterlijke beslissing
votum secundum	tweede keus, tweede huwelijk
vrituosus	deugdvol
vso	verso
vulgo	bijgenaamd, gewoonlijk, in de volksmond
vulgo dicto	in de volksmond, in de volkstaal, gewoonlijk geheten
vulgo vocatus	in de volksmond

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

W

walo
wertha
Werthensis

Waal
Weert
Weertenaar

LATIJNSE NAAM OF AFKORTING

BETEKENIS OF VERTALING

X

xantensis

van Xanten